THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
JAN 22 1930
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

זון אויפגאנג — 8.21.
זון אונטערגאנג — 4.55.

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאָג

דאס אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער:
קלאר — זייער קאלט

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 12. Winnipeg, Thur. Jan. 16, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און יום־טוב

דאנערשטאג טז׳ טבת, תר״ץ

נייע ספּעציעלע קאָמיסיע וועט ניט זיין פאראינטערעסירט אין אידישער רעפּובליק אין בירא־בידזשאן

ווערט אָנגעפירט פון פאַרשידענע טראַסטן, וואָס וועלן מאַכן קליינעם פאַרצוג פאַר אידישע אַרבעטער. — אַזעט שאַרף קריטיקירט פאַר מיספאַרוואַלטן בירא־בידזשאַנער אַרבעט

(ספּעציעלע טעלעגראַמעס צו "דאָס אידישע וואָרט" פון "איטא")

מאָסקווע, יאַנוו. 16 (איטא). — א ווייענישן פאַראורזאַכט פון׳ם "אַזעט". די רעזאָלוציע איז אָבער אייגנטלאַך אָנ־שטרייענע רעזאָלוציע, וואָס פאַרדאַמט די געקומען שוין צו שפּעט, ווייל דער "אַזעט" מיספאַרוואַלטונג פונם׳ "אַזעט״ אין ביי־ראַ־בידזשאַן איז דאָ פאַרעפנטלאַכט גע־איז שוין פאַקטיש באַזייטיקט געוואָרן פון וואָרן פון דער קאָמוניסטישער פאַרטיי דער אַרבעט אין בירא־בידזשאַן, ווי אייר־פונ׳ם וויטן־מזרח קריין.

דער קאָרעספּאָנדענט האָט אייך געקייבלט די רעזאָלוציע באַטאָנט די אַלגעמיינע ער קאָרעספּאָנדענט האָט אייך געקייבלט דעם 2טן יאַנוואַר, מעלדנדיק, אַז דער פונקטן: ערשטנס, האָט דער "אַזעט" "קאַמזעט" האָט באַשלאָסן גלייך איבער־מיספאַרוואַלטעט זיינע פינאַנצן; צווייטנס צוגעבן די בירא־בידזשאַנער אַרבעט צו אַ אינדערהיים פון דער ספּעציעלער רעגירונגס קאָמיסיע.

די שאַפונג פון אַזאַ קאָמיסיע שטעלט אויצ אַזעט אין אַרבעט פון דער אַנטוויק־לונג פון בירא־בידזשאַן אויף אַ נייעם וועג, וואו די אידישע אינטערעסן וועלן אפשר שפּילן אַן אומבאַדייטנדיקע ראָל. די קאָמיסיע וועט באַשטיין הויפּטזעכלאַך פון פאַרטרעטער פון פאַרשידענע סאָוועטישע טראַסטן, וואָס זיינען פאַראינטערעסירט אין בירא־בידזשאַן אַמעריקאַנער אידישע אַרבעטער, אַזוי וועלן זיי באַקומען אַ ריין קאָמערציעלן שטאַנדפּונקט, אויף וויפל זיי־קאָנען דאָרטן אַנטוויקלען זייערע געשעפטן, אַזוי ניט פונ׳ם שטאַנדפּונקט פון אַ אידישער רעפּובליק. אַזוי וועלן זיי באַנוצן זיך מיט ניט־אידישע אַרבעטער, אַזוי וועלן ניט מאַכן קיין באַזונדער פאַרצוג פאַר אידישע אַרבעטער.

דער געדאַנק פון בויען בירא־בידזשאַן דורך אידן און פאַר אידן איז דערפאַר פאַקטיש אַראָפּ פון סדר־היום.

יונגער אידיש־סאָוועטישער היסטאָריקער טויט

(ספּעציעל פאַר "דאָס אידישע וואָרט")

מאָסקווע, יאַנוו. 16 (איטא). — שלמה ניעפאַמניאַשטשי, יונגער אידישער היס־טאָריקער, 29 יאָר אַלט, איז דאָ געשטאָרבן נאָך אַן אָפּעראַציע.

דער פאַרשטאָרבענער איז געווען דער סעקרעטאַר פון דער רוסיש־אידישער אויס־גאַבע "די אידישע טריבונע", און ער האָט דאָרט געשריבן אונטערן פּסעודאָנים שעלקין.

מאָסקווע, יאַנוו. 16 (איטא). — א. ביי־לין, פאַרטרעטער פון דער יעווסקעציע אין צענטראַל קאָמיטעט פון דער ווייס־רוסי־שער קאָמוניסטישער פּאַרטיי, איז אויסגע־שלאָגן געוואָרן פונ׳ם קאָמיטעט פון זיין "רעכטן אָפּנויג", כאָטש ער האָט לעצטנס עפנטלאַך אויסגעדריקט זיין חרטה אין דער פּאַרטיי.

פרע־קאָנווענשאָן פאַראַמלונגען אין מאָנטרעאָל הויבן זיך אָן היינט

מאָנטרעאָל, קוועב. — די עלסטסטע מאָנ־טרעאָלער אידישע לאָדזש, בני־ישראל (סאָנס אָף איזראַעל), אין אַריינגעטראָטן ווי אַ קערפּערשאַפט אין דעם צווייטן שיעור אָרדן "הבונים", פאַרוואַנדלענדיק אים אַזוי אין אַ גרויסן אָרדען מיט אַ מיטגלי־דערשאַפט פון 600.

די "אייניקייטס־לאָדזש" וועט געפייערט ווערן אין פאַרבינדונג מיט דער קאָנאַ־דער צווייטן שיעור קאָנווענשאָן וואָס עפנט זיך דאָ זונטאָג, — דעם דאָנערשטאָג אָוונט, יצחק רווזקינד, העברייאישער שרייבער און ביבליאָטעקער פון אידישן טעאַלאָגישן סעמינאַר, וועט זיין דער הויפּט רעדנער ביי דער פייערונג.

פרייטאָג אָוונט ווערט דורכגעפירט אַ פאָרום אויף דער טעמע "אידישע געשיכ־טע און ליטעראַטור", און שבת אָוונט ווערט דורכגעפירט אַ העברייאישער אָוונט מיט רעזונקינד, רבי זלאָטניק און ה׳ טויזינער, פון ניו־יאָרק.

הדסה קאָנווענשאָן אָפּגעלייגט

די נעפּלאַנטע קאָנאַדער הדסה קאָנווע־נשאָן, איז אָפּגעלייגט געוואָרן צוליב פאַר־שידענע טעמים. איינע פון די וויכטיק־סטע אורזאַכן איז די ערנסטע קראַנקהייט פון מרס. א. דוש. פריאַמ, פּרעזידענטן פון קאָנאַדער הדסה, און איר אומעגלאַכ־קייט צו באַטייליקן זיך איצט אין דער קאָנווענשאָן.

מעגלעך אַז די הדסה קאָנווענשאָן זאָל פאַררופן ווערן אויפ׳ן מיטן זומער.

רומ. רעגירונג וועט שטרייענ דורכפירן נייעם קהלה געזעץ

ווין, יאַנוו. 16 (איטא). — די רומעני־שע רעגירונג האָט באַפוילן דעם קולט מי־ניסטעריום אַנצוצייכענען רעגולאַציעס פאַר דעם דורכפיר פונ׳ם נייעם קהלה געזעץ. די רעגירונג האָט נאָר וואָס דורכגעפירט אַן אויספאַרשונג וועגן דעם ענין, אָנפּרע־נדיק די מיינונגען פון די קהלות, און די ענטפערס פון די לעצטע זיינען געווען פאַר־שיידנאַרטיק. די רעגירונג פאַרלאַנגט אָבער די פּראַקטישע אָנווענדונג פונ׳ם נייעם געזעץ.

פּרויען איקאָר זיצונג מאַרגן

לעקלי מאַרס וועט ריידן ביי דעם פרויען איקאָר מאַרגן, פרייטאָג, 8.30 אָוונט, אין פריינדיקייט טעמפּל, אנשטאָס הייסט אָוונט, ווי עס איז געווען אנאָ־סירט.

דער אַמעריקאַנער קרי־זיס געפינט אַן אָפּקלאַנג אין אַרץ־ישראל

טוריסטן פאַרקער פאַלט — "דאַר היום" פאָדערט אויף אידישע ראַטמענער צו רעזיגנירן אויס פּראָטעסט קעגן מעיאָר נאַ־שאַשיבס רייזע קיין לאָנדאָן.

(ספּעציעלע טעלעגראַמעס צו "דאָס אידישע וואָרט" פון "איטא")

ירושלים, יאַנוו. 16 (איטא). — דער "דאַר היום" פאָדערט אויף די אידישע מיטגלידער פון ירושלים׳ער מוניציפּאַלי־טעט צו רעזיגנירן אויס פּראָטעסט קעגן מעיאָר נאַשאַשיבס רייזע קיין לאָנדאָן.

אויב מאַנגעס אין ניט פאַראַנטוואָרט־לאַך פאַר די צייטונגען, — דערקלערט די צייטונג "האָרץ" אין אַ לייט אַרטיקל קעגן דעם ביכל אַרויסגעגעבן פון דר. מאַנגעס.

"איז עס גאָר ניטאָ קיין קראַפט און קיין אוטאָריטעט צו מאַכן אַ סוף צו דער הפקר־רות און צו פאַרזיכערן כאָטש אויף עטלאַ־כע מאָנאַטן דיסציפּלין אין אונזערע ריי־שער זאַנט? — פרעגט די צייטונג.

טורמעס "לייזדן" פון פּוסטקייט אין שוועדן

שטאָקהאָלם, שוועדן, יאַנוואַר 16. — שוועדן האָט אויך צו לייזן אַ פּראָבלעם פון אַרבעטסלאָזיקייט ביי איר אין לאַנד — וואָס וועט ערשט קומען, און וועט זיך אַמשטאַרקסטן אָפּרופן אויף אירע טורמע וועכטער אויב די צאָל אַרעסטאַנ־טען וועט זיך ניט אויפהערן צו פאַרקלע־נערן.

ביי היינטיקן טאָג געפינען זיך בלויז 1.950 אַרעסטאַנטן אין אַלע טורמעס אין שוועדן. בערבערג, אַ טורמע געבויט פאַר דער "באַקוועמלאַכקייט" פון 350 ״נעסט״, האָט אין פאַרלויף פון די לעצטע פופצן יאָר זעלטן געהאַט מער ווי צוויי אָדער דריי אַרעסטאַנטן אין איין צייט. די ענגל האָלם־טורמע, געבויט פאַר צוויי הונדערט אַרעסטאַנטן, האָט געהאַט בלויז איין ״אָר־רח״ אין יאָר 1929, וועלכער איז באַ־וואַכט געוואָרן פון צוויי "וואַרדענס" און אַ צאָל וועכטער.

אויב די דאָזיקע "טרויעריקע" דערשיי־נונג וועט נאָך לייגנער אָנהאַלטן, וועט די רעגירונג מוזן פאַרמאַכן אַ צאָל טורמעס אין לאַנד, און אַ צאָל וועכטער וועלן מוזן אַרויסגעוואָרפן ווערן צולי בדעם "סלעק" אין דער "טורמע אינדוסטריע".

בראַטיאַנו סטראַשעט פּויערס רעגירונג מיט אַן אויפשטאַנד

ווין, יאַנוו. 16. — דער פּרעזידיקער רומעניישער פּרעמיער בראַטיאַנו, האָט אין דעם נאָמען פון דער ליבעראַלער פּאַרטיי צוגעשיקט צו דער איצטיקער הערשנדער מאַכט אין רומעניע אַ מעמאָראַנדום וואָס לעזט זיך: ווי אַן אוטומאַטום אין וועלכן ער פאָדערט אויף אַז פּרעמיער מאַניו זאָל אויפלייזן די איצטיקע פּויערס אָרגאַני־זאַציעס וועלכע האָבן זיך אין די לעצטע עטלאַכע מאָנאַטן באַוואַפנט און זיי דראָ־ען דעם פרידן אין לאַנד.

אין מעמאָראַנדום ווערט געזאָגט, אַז אויב די רעגירונג וועט ניט נאָכקומען די דאָזיקע פאָדערונג, וועט די ליבעראַלע פּאַרטיי אָנגענומען די נויטיקע מיטלען צו רעטן דאָס לאַנד.

בראַנדייס וויל ניט אַרויסגעבן קיין דערקלערונג וועגן באַריכט אין פאַלעסטינער צייטונג

וואַשינגטאָן, יאַנוואַר 15 (איטא) — סופּרעס קאָורט ריכטער לואיס בראַנדייס האָט זיך אָפּגעזאָגט אַרויסצוגעבן וועלכע עס איז דערקלערונג בנוגע דעם כלומרשט־דיקן באַריכט אין פאַלעסטינער "דואַר היום", אַז ער זאָל האָבן פאַראַנגט, אַז דר. ווייצמאַ זאָל רעזיגנירן אַלס פּרעזי־דענט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

ווען דער "איטאַ" קאָרעספּאָנדענט איז געקומען צו ריכטער בראַנדייס וועגן אַ סטייטמענט, האָט דער ריכטער געבעטן מ׳זאָל אים נעבן דעם דערמאָנטן באַריכט. דער קאָרעספּאָנדענט האָט אים איבערגע־נעבן דעם אינהאַלט פון דעם וואָס דער "דאַר היום" זאָל האָבן געשריבן וועגן אים אָבער מר. בראַנדייס האָט, ווי תּמיד, זיך אָפּגעזאָגט אַרויסצוגעבן וועלכע עס איז דערקלערונג.

געוועזענע פינאַנדזשער קהלה גיט $.100 פאַר קלעניק

די געוועזענע פינאַנדזשער אידישע קהלה וועלכע האָט פאַרלאָזט פינאַנדזיש, האָט אַרויסגעבראַכט אין אָפּיס פון "דאָס אידישע וואָרט", הונדערט דאָלאַר פאַר דער מאָונט סרמל קליניק. דאָס געלט איז פון דער שול געביידע וועלכע זיי האָבן לעצטנס פאַרקויפט.

דער נייער מעיאָר
פון טאָראָנטאָ

מעדזשאָר ב. ס. וועמפּ, וועלכער האָט אין די מוניציפּאַלע וואַלן אין טאָראָנטאָ, יאַנוואַר 15ן, געשלאָגן מיט אַ באַדייטן דיקער מאָיאָריטעט מעיאָר מעקברייד און איז דערוויילט געוואָרן צום אָמט פון בירגערמייסטער פון קאַנאַדעס צווייטער גרעסטער שטאָט.

טורמעס זאָלן אָפּנעמען אַ ווערט פון אַ מיליאָן דאָלאַר

לאָנדאָן, יאַנוו. 16. — סאָוועטן רוס־לאַנד האָט זיך געוועגדעט מיט אַ בקשה צו אַרטור הענדערסאָן, בריטישער אויס־לענדישער מיניסטער, אַז די פאָלאָן קאַנ־פערענץ וואָס וועט פאָרקומען אין לאָנדאָן דעם 21טן יאַנוואַר.. פון די פינף מאַכטן (גרויס בריטאַניע, אַמעריקע, יאַפּאַן, פראַנקרייך און איטאַליע), זאָל זיך פליט איר באַראָטונג און עס וועט קומען צום שלום פון די אַנרימענטס מיט יאַפּאַן.

אין איר בקשה זאָגט די רוסישע רעגי־רונג אַז אירע אינטערעסן אין וויטן מזר־ח און די אַנטוויקלונג פון זייער צוקונפט־דיקער מזרח פּאָליטיק, ווערן ערנסט באַ־ווירקט פון דער יאַפּאַנעזישער מיליטערי־שער אין פאַלאָן מאַכט, אַז די דאָזיקע רע־גירונג האַלט אַז אויב יאַפּאַן וועט באַקומען אַן איבערגעוויכט אין דעם פאָלאָ־טען אַנרימענס, וועט זי געוואונען זיין צו בויען אַ שטאַרקן פלאָט אין פאַרגלייך מיט דעם יאַפּאַנעזישן. כדי צו באַשיצן אירע אינטערעסן קענען מעגלאַכע אַטאַ־קעס.

עס ווערט פאַרשטאַנען אַז די ראַנט־מאַכט אין אַלאַרמירט צוליב דער שטאַר־קער שטעלונג פון די יאַפּאַנעזישע דעלע־גאַטן צו דער פאָלאָן קאָנפערענץ וועלכע האָבן ניט געענטערט קיין איין פאָדערונג זיינט זיי האָבן פאַרלאָזן יאַפּאַן.

ניו־יאָרק, יאַנוו. 16. — די "ניו־יאָרק טיימס" האָט נעכטן גערעדט אַז דעפּעשע פון איר וואַשינגטאָנער קאָרעספּאָנדענט, אין וועלכער עס ווערט געזאָגט אַז: "אַמע־ריקע אין גרויס אינצוישטימונג ביי דער לאָנדאָנער פאָלאָן קאָנפערענץ צו רעדוציר־ן איר פלאָט פון קריגס שיפן פון 18 ביז 15 ביי 1936. — אויב אַן עגלאַכע רעדוקציע וועט געמאַכט ווערן פון גרויס בריטאַניע" אין סאָוועט רוסלאַנד.

סאָוועט רעגירונג פאַרלאַנגט אַ וואָרט ביי פּלאָטן קאָנפערענץ

לאָנדאָן, יאַנוו. 16. — סאָוועטן רוס־לאַנד האָט זיך געוועגדעט מיט אַ בקשה צו אַרטור הענדערסאָן, בריטישער אויס־לענדישער מיניסטער, אַז די פּלאָטן קאָנ־פערענץ וואָס וועט פאָרקומען אין לאָנדאָן דעם 21טן יאַנוואַר.. פון די פינף מאַכטן (גרויס בריטאַניע, אַמעריקע, יאַפּאַן, פראַנקרייך און איטאַליע), זאָל זיך פליט איר באַראָטונג און עס וועט קומען צום שלום פון די אַנרימענטס מיט יאַפּאַן.

אין איר בקשה זאָגט די רוסישע רעגי־רונג אַז אירע אינטערעסן אין וויטן מזר־ח און די אַנטוויקלונג פון זייער צוקונפט־דיקער מזרח פּאָליטיק, ווערן ערנסט באַ־ווירקט פון דער יאַפּאַנעזישער מיליטערי־שער אין פאַלאָן מאַכט, אַז די דאָזיקע רע־גירונג האַלט אַז אויב יאַפּאַן וועט באַקומען אַן איבערגעוויכט אין דעם פּלאָ־טען אַנרימענס, וועט זי געוואונען זיין צו בויען אַ שטאַרקן פלאָט אין פאַרגלייך מיט דעם יאַפּאַנעזישן. כדי צו באַשיצן אירע אינטערעסן קענען מעגלאַכע אַטאַ־קעס.

עס ווערט פאַרשטאַנען אַז די ראַנט־מאַכט אין אַלאַרמירט צוליב דער שטאַר־קער שטעלונג פון די יאַפּאַנעזישע דעלע־גאַטן צו דער פאָלאָן קאָנפערענץ וועלכע האָבן ניט געענטערט קיין איין פאָדערונג זיינט זיי האָבן פאַרלאָזן יאַפּאַן.

ניו־יאָרק, יאַנוו. 16. — די "ניו־יאָרק טיימס" האָט נעכטן גערעדט אַז דעפּעשע פון איר וואַשינגטאָנער קאָרעספּאָנדענט, אין וועלכער עס ווערט געזאָגט אַז: "אַמע־ריקע אין גרויס אינצוישטימונג ביי דער לאָנדאָנער פאָלאָן קאָנפערענץ צו רעדוציר־ן איר פלאָט פון קריגס שיפן פון 18 ביז 15 ביי 1936. — אויב אַן עגלאַכע רעדוקציע וועט געמאַכט ווערן פון גרויס בריטאַניע" ווערן

דער קאָרעספּאָנדענט זאָגט אַז ידערד פאַרזיך צו אַפּשאַפן קריגס שיפן וועט צו־ריק געוויזן ווערן פון די פאַראייניקטע שטאַטן.

לאָנדאָן, יאַנוו. 16. — פּרעמיער מי־ניסטער ראַמזי מאַקדאָנאַלד האָט נעכטן דערקלערט אַז ענגלאַנד וועט ביי דער קו־מענדיקער פלאָטן קאָנפערענץ מאַכן אַ פאַרשלאָג אַפּשטאַפן גרויסע קריגס שיפן. אויב דער דאָזיקער פאַרשלאָג וועט פון אַנ־דערע מלוכות ניט אָנגענומען ווערן וועט בריטאַניע מאַכן אַ פאַרשלאָג אַז קיינע נייע קריגסשיפן זאָלן ניט געבויט ווערן און אַז אַ גרויסע רעדוקציע זאָל געמאַכט ווערן אין טאָנאַזש פון שיפן אין קאָ־ליבר פון די קאַנאָנען.

בעסאַראַביער חילף קאָ־מיטעט מאַכט בייטראָג פאַר דעקלאַסירטע

אויף אַ קאָנפערענץ פון די פּויער פון דעם געוועזענעם בעסאַראַביער חילף קאָמיטעט, אָפּגעהאַלטן לעצטע וואָך, איז איינשטימיק באַשלאָסן געוואָרן, נעמענ־דיק אין אָנבאַטראַכט די שוועדערלאַכע לאַגע פון די דעק אַסירטע אידן אין סאָ־וועטן רוסלאַנד.

פייער פאַרזיכערונג פון געשעפטן גע־שניטן אויף צוואַנציק פּראָצענט

די פאַרזיכערונג ראַטע פון סטאַרס און געשעפט אונטערנעמונגען געוואָרן אויף 20 פּראָצענט אין וויניפּעג, ווי די "וועסטערן קאַנאַדע אינשורענס אַנדערראַיטערס אסן." האָט נעכטן אָנגע־סירט. דער באַזיס וועט איצט זיין 60 סענט פאַר $100. אַנשטאָט 75 סענט.

די רעדוקציע ווערט דערקלערט מיט דעם פאַרבעסערטן סיסטעם פון באַקעמפן שריפות און בעסערע בוי געזעצן, וואָס האָבן פאַרקלענערט די היסקן פון שאַדן פון פייער און וואַסער. וויניפּעג וועט איצט שטיין אין אַ רייע מיט טאָראָנטאָ, וועלכע האָט, ווי עס ווערט אָנגענומען, די גינסטיקע אינשורענס ראַטעס אין קאַ־נאַדע.

די נייע ענדערונג אין ראַטעס ווערט דערקלערט צו זיין אין קראַפט פון דע־צעמבער 1טן, 1929.

איטאַ זוכט אונטער דייטשע אַנטיסע־מיטישע אָרגאַניזאַציעס אין ניו־יאָרק

ניו־יאָרק, יאַנוו. 15 (איטאַ). — צוויי אָפּט באַייכנט מיט׳ן נאָמען "פאַשיסטן", ניט ווייל זיי זיינען אָנהייגער פון אַ פאַשיסטישן סיסטעם געפאַרוויקט פון מר סאָליני׳ן, נאָר ווייל זיי קעמפן ביינער קעגן די סאָציאַליסטן, וועמען זיי נעמען אָן, אַז זיי זיינען אונטער אידישן אייג־פלוס.

די מיטגלידער פון ביידע אָרגאַניזאַצי־עס זיינען אַמעריקאַנער געוועזענע אָפיצערן פון דער אַמעריקאַנער אַרמיי און רעגי־רונגס באַאַמטע, וועלכע זיינען אַנטלאָפן פון דייטשלאַנד נאָך דער רעגירונג פון דער רעפּובליק אין 1918, כדי צו קאָנען נאָכפאָלגן זייערע מאָנאַרכיסטישע גוינען.

די גרעסטע צאָל טויט פונ׳ם געוועזע־נעם בעסאַראַביער חילף קאָמיטעט זיינען צוגעשטאַנען צו דער אַקטיווער אַרבעט פאַר׳ן פאָנד פאַר די דעקלאַסירטע אידן אין סאָוועטן רוסלאַנד.

אַנב - אורחא

פון מאַרק

דער אידישער באַוואוסטזיין

אידישקייט איז אַ פּראָבלעם, פון וועלכן מען קאָן ניט אַנטלויפן דורך זעלבסט פאַר־לייקענונג.

עס איז נאָר אפילו ניט קיין פראַגע פון נאַציאָנאַליזם, פון קיום הלאום און א. וו., — דאָס קאָנען זיך פּראַקטישע מענשן פאַרלייקענען, ווי נאַרישע סענטימענטא־ליטעטן.

עס איז אפילו ניט קיין פראַגע פון אי־דישער קולטור, — נאָכאַלעמען, האָבן דאָך גוויאים אויך פיינע קולטורן, און אויב די וועלט איז ווייליק אויסצוקומען אָן דעם בייטראָג פון דער אידישער קולטור, און אירן וויל ניט טראָגן אויף זייערע פּלייצעס איר לאַסט, — איז מילא, לאָמיר זאָגן, ס׳איז פאַרפאַלן.

דער שווער־פּונקט פונ׳ם אידישן פראָב־לעם איז דער אידישער באַוואוסטזיין, פון וועלכן מען קאָן בשום אופן ניט אַנטלויפן און פון וועלכן ס׳איז ניטאָ וואו צו באַ־האַלטן זיך.

* * *

דער דאָזיקער אידישער באַוואוסטזיין איז באַזונדערס שאַרף ביי די אידן, וואָס לייקענען אָדער. באַהאַלטן זייער אידיש־קייט.

אָט דער נענאַטיווער אידישער באַ־וואוסטזיין באַגלייט זיין קרבן מטשׁ אויף טריט און שריט. אומעטום צווינגט עס אים צו שרייען אַז ער איז ניט קיין איד, — א זאַך, וואָס א פּשוט׳ער, נאַטירלאַ־כער גוי דאַרף דאָך ניט מאָן.

ניט פיל וויינינקער שטאַרק איז ער ביי דעם אולטראַ־נאַציאָנאַליסט, — דעם שאַרט וואָס שרייט אומעטום, וואו מען דאַרף אָון וואו מען דאַרפיניט, "איך בין א איד", — און — "איך בין שטאָלץ דערמיט". . .

ווען איינער זאָגט אָט דעם "און איך בין שטאָלץ דערמיט", פיל איך, אַז ער איז שוין גאָרניט שטאָלץ, נאָר וואָס זאָל ער נעבאַך טאָן, אַז ער האָט זיך איבער־צייגט, אַז זיין סעמיטישע נאַז ניט אַרויס מיט די ביינער, — איז ער אַ קלי־נער און זאָגט שוין דאָס וואָס דער אייזי־שער זאָגט . . .

* * *

אין ביידע פאַלן איז דאָס אַ קריינק־לאַכער באַוואוסטזיין, וואָס קומט דורך אַ דרוק פון דרויסן.

דער ערשטער שריט איז — אַסימילאַ־ציע, און די שרעק פאַר דער אידישקייט און דער פאַרזיך זי צו פאַרדעקן. קומען אָבער דרויסנדיקע כחות און דעקן אָפּ "די שאַנד", — איז אויב ער איז א יוגערס, וועט ער ווייטער קריכן און דרייען און וועט שרייען "אַני שלמה", איך בין א גוי.

האָט ער אָבער אביסל זעלבסט ווירדע, אביסל שטאָלץ, דאַן טוט ער אַ פּרוגנ צום צווייטן עקסטרעם, — ער ווערט היס־טעריש מיט זיין אידישקייט, פונקט ווי ער האָט זיך פריער היסטעריש נעפלאַמערט אָן זיין גויאישקייט.

אָט אַזוי למשל, איז לודוויג לואיסאָן, וועלכער איז איצט "שטאָלץ צו זיין א איד", נאָכדעם ווי מען האָט אים געלאָזט אויף א גאַנץ דירעקטן אופן פילן, אַז מען ווייס אַז ער איז א איד.

* * *

און פון דרויסן לאָזט מען וויסן, אַוי לאָזט וויסן!

איך בין ניט פון די, וואָס זעען אין אַלץ אַנטיסעמיטיזם. איך פאַרשטיי אונטער אַנטיסעמיטיזם בלויז אַ גאַנץ באַשטימטע פּאָליטישע אָדער געזעלשאַפטלאַכע ריכ־טונג, אָדער אַ פּערזענלאַכע מענטאַליטעט, געצילט ספּעציעל קעגן אידן, ווי אַזעלכע.

אין אַמעריקע איז דאָ זייער ווייניק פון דעם דאָזיקן אַנטיסעמיטיזם. דערפאַר איז אָבער דאָ שטאַרק פאַרשפּרייט פאַראור־טייל און פאַרדאַכט קעגן אידן.

דעם הינ׳ן גוי אַרט ניט, אַז דעם אידן זאָל זיך דאָ לעבן ווי גאָט אין אָדעס. ער וועט קעגן אים ניט קעמפן און וועט אים לאָזן צו רו.

אָבער אין פּערזענלאַכער אָדער געזעל־שאַפטלאַכער באַרירונג האָט ער אָפט ניט קיין חשק צו קומען מיט אים. ער פילט אין אים א פרעמדן.

און לאָמיר זיך ניט נאַרן: אידן האָבן די זעלבע באַציאונג צו גוי.

אָט, אַדרבא, באַזוכט א אידישן באַ־קאַנט אין אַ אידישן פּלאַץ און אין אַ האָ־טעל, און זעט ווי פריי זיי פילן זיך אין דעם ערשטן, און ווי געצוימט און סטאַ־טעטשנע זיי האַלטן זיך אין׳ם האָטעל, פּשוט דערפאַר, וואָס איבער זיי שטייט אַ גויאישער ״ווייטער״.

דער דרך־ארץ צום "ווייטער" נעמט זיך דאָך פון אָט דעם פאַרדאַכט און מורא פאַר׳ן פרעמדן . . .

* * *

מיט אָט דער "פרעמדקייט" באַגעגענען זיך עס אידן אויף טריט און שריט ווי נאָר זיי גייען אַרויס פון געטאָ און הויבן זיך אָן שאַרן אַרום דער גרויסער גויאישער וועלט.

ווי א איד זאָל זיך ניט אַרויפאַרבעגן, סיי׳ כאַטעריעל און סיי אינטעלעקטועל, וועט אָבער צווישן אים און דער גויאישער וועלט פאַרט בלייבן אַ געוויסע מחיצה, וועלכע מען קאָן בשום אופן ניט באַזייטיקן.

אָט ערשט לייענען מיר, ווי איד. סטור־דענטקעס האָבן אויסגעפונען, אַז מען שליסט זיי אויס פון די "דאָרמיטאָריס" פון אַזאַ ליבעראַלער אינסטיטוציע, ווי דער וויסקאָנסינער אוניווערסיטעט.

דאָס איז א גאַנץ געוויינלאַכע דערשיי־נונג אינ׳ם הינ׳ן לעבן. האָטעלן, קלובן, אַר־גייוועריסטעטן און א. וו. האָבן ניט גע־שריבענע, אָבער אַלגעמיין אָנגענומענע באַשרענקונגען קעגן אידן.

און דאָס וואָלט נאָך ניט געווען אפשר אַזאַ גרויסער אומגלק, ווען די באַשריי־נונגען וואָלטן ניט חל געווען אויף אויפ׳ן פּראַפעסיאָנעלן און עקאָנאָמישן געביט.

דער אידישער באַוואוסטזיין, — ביי אונז אַליין און ביי אונזערע שכנים, — דאָס איז אונזער הויפּט־פּראָבלעם.

און פון דעם באַוואוסטזיין קאָן מען זיך ניט אויסבאַהאַלטן.

דער אידישער וואָרט

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 12. Winnipeg, Thur. Jan. 16, 1930. Published daily except Saturday and Sunday.

THE GATEWAY OF THE WEST

THE ISRAELITE PRESS

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.

דאָס אידישע וואָרט

Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

דאַרפן מיר אַ אידישן סענאַטאָר?

פון אַמאָוואַ ווערט געמעלדעט, אַז אַ אידישע דעפּוטאַציע וועט באַזוכן פּרעמיער קינג דעם פרײַטאָג אין זייער פון אים פאַרלאַנגען, אַז ער זאָל באַשטימען אַ אידישן פאַרשטייער אין סענאַט. אַזאַ באַשטימונג, וועט די דעפּוטאַציע טענען, איז נייטיק צוליב דעם וואָרקס פון דער אידישער באַפעלקערונג אין קאַנאַדאַ.

עס ווערן זיך געפינען ווייניק אידן אין קאַנאַדאַ, וואָס ווערן אין פרײַ ציף נים מסכים זיין מיט דעם שטאַנדפּונקט, אַז די אידישע באַפעלקערונג זאָלט געדאַרפט זיין פאַרטראָטן אין סענאַט. וואָס פאַר אַ מיינונג מיר זאָלן נים האָבן וועגן דעם סענאַט ווי אַ פּאָליטישע אינסטיטוציע, שפּילט ער נאָך פאַרט אַ הויכשע ראָל אין פּאָליטישן לעבן פון אַנד. אין באַרך ווי אַזוי, איז עס נוצלאָך פאַר די אידן צו האָבן דאָרטן זייער וואָרט־זאָגער אין די פראַגעס. וואָס האָבן אַ ספּעציעלע שייכות צו זיי, — ווי אין דער אימיגראַציע פראַגע, למשל. די צוויי אידישע דעפּוטאַטן אין די פעדעראַלן פאַרלאַמענט האָבן דערווייל, אַז אַ אידישע פאַרטרעטערשאַפט אין די געזעצגעבערישע קערפּערשאַפטן אַ נויטאַבע זאַך.

פון דעם זעלבן שטאַנדפּונקט וואָלטן אויך די אוקראַינער, וואָס צייכן אויף אַ באַדייטנדיקע באַפעלקערונג אין קאַנאַדאַ, געדאַרפט האָבן זייערע פאַרטרעטער אין סענאַט. די אימיגראַנטן גרופּעס בכלל האָבן געדאַרפט געגעבן ווערן די געלעגנהייט צו זאָגן זייער וואָרט אין די געזעצגעבערישע קערפּערשאַפטן פון לאַנד, באַרך ווי זיי שפּיקן אַזאַ וויכטיקע ראָל אין אַ עקאָנאָמישן און קולטורעלן לעבן פון אַ לאַנד אין אַרבעטן צוזאַמען מיט אַלע בירגער פאַר זיין אַנטוויקלונג.

עס איז אָבער דאָ אַיין וויכטיקער מאָמענט, וואָס שטעלט אין שטאַרקן צווייפל די נוצלאָכקייט פאַר דער אידישער באַפעלקערונג צו האָבן אַ אידן אין סענאַט. דאָס איז דער וועג לויט וועלכן אַ מיטגליד ווערט באַשטימט אין סענאַט.

סענאַטאָרן ווערן ביי אונז באַשטימט נים צוליב דער פּרעזיגנאַלאָכער פּאָסיקייט פאַר דעם אמט אָדער צוליב זייערע אַלגעמיינע פאַרדינסטן פאַר דער באַפעלקערונג וואָס זיי דאַרפן פאַרטרעטן, נאָר צוליב זייערע פאַרדינסטן פאַר דער פאַרטיי וואָס איז אין מאַכט. געוויינלאַך ווערן אַהין באַשטימט אויסגעדינטע "פּאָליטישנס", וואָס פאַרלירן זייער נוצלאָכקייט פאַר דער פאַרטיי און ס'איז נויטיק צו באַזייטיקן זיי פון אַקטיוון פּאָליטישן לעבן, — און זיי ווערן עס פאַרזאָרגט מיט אַ לעבנסלענגלאַכן וואַרימען וויינקל אין'ס "פּאָליטישן מושב־זקנים", אין'ס סענאַט, פאַר זייערע אַלטע פאַרדינסטן פאַר דער פאַרטיי.

דער פּרעמיער איז דאָס דער, וואָס באַשטימט דעם סענאַטאָר, און ער באַראַט זיך געוויינלאַך אין אַזערכע פאַרן בלויז מיט די פאַרטיי־טוער פון די באַטרעפנדיקע באַצירקן. און, זאָל עס גיין מיט דעם זעלבן גאַנג אין דער באַשטימונג פון אַ אידישן סענאַטאָר, ווען דער פּרעמיער זאָל צו דעם איינשטימען, קאָן עס פאַסירן, אַז דער באַשטימטער אידישער סענאַטאָר זאָל בעצם גאַרנים אָנהויבן צו פאַרטרעטן די אידישע באַפעלקערונג.

און פון דערפאַרונג וויסן מיר, אַז אַזעלכע אידן, מיט פּרעטענזיעס אויף אידישער פאַרטרעטערשאַפט אין אַן פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר דער אידישער געזעלשאַפטלאַכער מיינונג, זיינען פאַר אונז זייער געפערלעך. וואָס וועט זיין, ווען דער אידישער סענאַטאָר וועט נאָר זיין אַן אסימילאַטאָר, אָדער אַ קענגער פון אימיגראַציע (אַזעלכע אידן זיינען אויך פאַראַן), אָדער בכלל אַן איינפאַכער "פּאָליטישן" פון'ס נים הויכן דורכשניט? אַזעלכע סענאַטאָרן קאָנען אונז אַנטאָן גוואַלדיקן שאָדן, ווען זיי זאָלן אויסנוצן די אַוטאָריטעט פון זייער אמט צו ריידן אין דעם אידישן נאָמען.

אין דעם דאָזיקן פאַל איז דער גאַנצער ענין פאַר דער דעפּוטאַציע צום פּרעמיער אַ פאַרדעקטיקטע אונטערנעמונג. מיר דערוויסן זיך דערפון פון נים־אידישע קוואַלן, און מיר ווייסן נים, וועלכע פאַראַנטוואָרטלעכע אידישע קערפּערשאַפטן האָבן זי באַפולמעכטיקט צו גיין צום פּרעמיער. לויט דער ידיעה פון אַמאַווא זאָל די דעפּוטאַציע פּרעטענדירן צו פאַרטרעטן די אידן פון דער דאָמיניאָן, — און אַט ווייסן מיר נים, אין וויניפּעג, אַמווייניקסטנס, וואָס צו זאָגן וועגן איר.

עס קאָן דערפאַר זייער זיין, אַז די גאַנצע געשיכטע איז אפשר אויפגעבלאָזן געוואָרן פון אידישע פּאָליטישנס מיט סענאַטאָרישע אַמביציעס. און אַזעלכע אַמביציעס וועט דאָס קאַנאַדער אידנטום זיכער נים שטיצן, — און עס וואָלט אפשר נים געשאַדט, ווען מיר זאָלן די דאָזיקע אַמביציעס האַלטן אין צוים . . .

מיר זיינען מסכים אין פּרינציפּ, אַז עס וואָלט געווען גוט צו האָבן אַ אידישן פאַרשטייער אין סענאַט, — אָבער בלויז דאַן, ווען ער זאָל טאַקע פאַרטרעטן די אידישע באַפעלקערונג אין איר שטאַרקסטן קנאָט. מיר ווייסן אָבער אַבסאָלוט נים האָבן דאַרטן קיין אידן אין נאָמען, בלויז כדי צופרידן צו שטעלן אימעצנס פּאָליטישע אַמביציעס.

אַט דעם שטאַנדפּונקט וואָלטן מיר געדאַרפט קלאָר מאַכן פאַר'ן פּרעמיער, כדי ער זאָל נים פאַרפירט ווערן פון זעלבסט־געקרייניטע אידישע פירער, וואָס ריידן כלומר־שט אין'ס אידישן נאָמען.

דער קריזיס לאָזט זיך נים "פאַררײדן די צײַט"

דער קראַך אויף וואָל־סטריט, מיט אַ קאַרגער פאַר חדשים צוריק האָט געצוואונגען פּרעזידענט הוּאוועער אָנצונעמען שטרייענג מיטלען קעגן דעם דראָענדיקן קריזיס, וואָס באַגלייט אַזאַ קאַטאַסטראָפע. ער האָט פאַרלאַנגט צו זיך די גרעסטע אינטערנעמער פון לאַנד, וועלכע האָבן אים צוגעזאָגט נים צו שניידן די שכירות פון די אַרבעטער און צו אינוועסטירן ריזיקע סומען אין נייע אונטערנעמונגען.

דער פּרעזידענט האָט געזוכט דורך דעם און דורך פאַרשיידענע אַנדערע אַפּטימיסטישע באַריכטן אין סטאַטיסטיקס דורכצולייגן אויף דער באַפעלקערונג, כדי אויסמיידן אַזוי דעם דראָענדיקן קריזיס און פאַרהינדערן די פּראָספּעריטעט פון לאַנד, וועלכע זיין אַדמיניסטראַציע האָט צוגעזאָגט אין די וואָרן.

עס קאָן זיין, אַז דער פּרעזידענט האָט אויסגעמידן אַ באַלדיקע פּאַניק, און אויף אַזויפיל זיינען זיי געווען נוצלאָך. דער קריזיס אַליין לאָזט זיך אָבער אפנים נים "פאַררײדן די צײַט" מיט אַפּטימיסטישע באַריכטן, און ער הויבט אָן לאָזן זיך שפּירן.

אמת, די אַפיציעלע באַריכטן פון דער רעגירונג זיינען נאָך אַלץ ראָזיג געפאַרבט און דערציילן וועגן פאַראויסשטייענדיקע גליקן. דאָס איז אָבער נים מער ווי אַ טייל פון דעם אַלגעמיינעם פלאַן, צו שאַפן די נויטיקע שטימונג. דער צד אָבער, וואָס הויבט אָן פילן דעם קלעם פון'ס קריזיס, איז נים געוויגט צו זיין אַזוי אַפּטימיסטיש.

אויף דער פאַריער קאָנווענשאָן אין מאָנטרעאַל, האָט מעקגרײדי, פון דער אַמעריקאַנער אַרבעטער פעדעראַציע, אויסגעזאָגט דעם סוד, אַז די הויזער קאָנפערענץ איז געווען אַ דורכפאַל. דער פאַקט איז, אַז אַמעריקעס האַנדל איז שטאַרק געפאַלן, און דער פאַקט איז, אַז 95 פּראָצענט פון די אונטערנעמער האָבן נים געהאַלטן זייערע צוזאָגן צום פּרעזידענט: זיי האָבן נים געקאָנט ביישטיין דעם נסיון און האָבן אויסגענוצט זיך מיט דער קריזיס לאַגע און דער אַרבעטסלאָזיקייט צו שניידן די שכירות פון די אַרבעטער.

און שניידן די שכירות, מיינט פאַרקלענערן די קויף־קראַפט פון די אַרבעטער און אַזוי נאָך מער פאַרשאַרפן דעם קריזיס.

דער קראַך אויף וואָל־סטריט, מיט אַ קאַרגער פאַר חדשים צוריק האָט געצוואונגען פּרעזידענט הוּאוועער אָנצונעמען שטרייענג מיטלען קעגן דעם דראָענדיקן קריזיס, וואָס באַגלייט אַזאַ קאַטאַסטראָפע. ער האָט פאַרלאַנגט פון לאַנד, וועלכע האָבן אים געזאָגט נים צו שניידן די שכירות פון די אַרבעטער און צו אינוועסטירן ריזיקע סומען אין נייע אונטערנעמונגען.

דער פּרעזידענט האָט געזוכט דורך דעם און דורך פאַרשיידענע אַנדערע אַפּטימיסטישע באַריכטן אין סטאַטיסטיקס דורכצולייגן אויף דער באַפעלקערונג, כדי אויסמיידן אַזוי דעם דראָענדיקן קריזיס און פאַרהינדערן די פּראָספּעריטעט פון לאַנד. דער אַמעריקאַנער אַרבעטער אַליין האָט מיט אַ ספּעציעלער, אַנגלויבנדיק מיט די ערשטע יאָרן פון'ם היינטיקן יאָר־הונדערט און עניך דענדיק מיט די לעצטע טעג פון ניקאַראַגוע, אַן אַמעריקאַנער אינטערעסאַנט אין אַלע מאָנאַרכיס־טישע פאַרטייען, וואו ס'איז אָנגענומען געוואָרן אַ רעזאָלוציע, צו אָנהויבן אַ בער'ן גאַנצן לאַנד אַן אָפּענסיווע קעגן די קאָנסטיטוציע אָנהיינגער. באַלד נאָך דעם האָט דער צאַר אויפגענומען ביי זיך אין "צאַרסקאָיע סעלאָ" די אָנגעזעענסטע פאַרשטייער פון'ם "פאַרבאַנד". ער האָט זיי געדאַנקט פאַר זייער "געטריישאַפט" און האָט זיי אויפגעפאָדערט צו פירן ווייטער מיט מער ברען און מיט מער אייפער די אָנגעהויבענע אַרבעט. "פאַראייניקט זיך, רוסישע מענשן, האָט ער צו זיי מיט אַ פאַטאַס אויסגעשריען, איך שטעל אויס אויף אייך".

די "נעטרייע קינדער" האָבן זיך לאַנג נים געלאָזט בעטן. דער "פאַרבאַנד" האָט אָנגעהייבן צו פאַרשפּרייטן זיין טייוולדיקן שעם אויבער דער נאָנצער אימפּעריע. אין'ס יאָר 1906 איז כמעט נים געווען קיין מער ווייניקער גרעסערע שטאָט אין רוסלאַנד, וואו ס'האָבן זיך, נים געפירט קיין פאַרבאַרייטונגען צום פאַרבייסענעם קאַמף מיט די שונאים פון'ם "געוואַלד־טען הערשער". אַם ענדע האָבן רעאַקציאָנערן געראָזן פון זיך הערן: אין'ם זעלבן יאָר האָבן אויסגעבראָכן איינצייטיק אין פאַרשיידענע ערטער די שרעקלאַכע פּאָגראָמען אויף די אידן. אין זומער 1907 איז גע'הרג'עט געוואָרן מ. י. גערעצנשטיין, וועלכער האָט געשפּילט אַ גרויסע ראָלע אין'ם קאַמף פאַר אַ נייעם אין פריינע אַרט־לעבן. אין דער אימפּעריע. דעם 30טן יאַנוואַר 1907 איז אין פעטערבורג געמאַכט געוואָרן אַ פּראָבע צו אומברייגנען דעם מיניסטער וויטע, וועל כער איז געראַטן געוואָרן פאַר אַ "פיינט פון'ם פאָטערלאַנד". און פאַר אַ ליקחה־בער' פון די אידן. דעם 14טן יוני איז אין מאָסקווע אומגעקומען יאַלאָס, אַ צוויטער אָנהייגער פון אַ ליבעראַלן רעדישן און אין'ם זעלבן טאָג האָט זיך באַוויזן אויף דער ערשטער זייט פון דער רעאַקציאָנערער צייטונג "רוסקאָיע זנאַמיאַ" אַ גרויסער שוואַרצער אָלם, — אַן אָפּגעשטעלטער צייכן פאַר'ן צאַר צו צעראָן די דומע. קורץ: די רעאַקציאָנערע טעמיקייט איז געווען אין'ם פולן גאַנג און האָט זיך וואָס ווייטער אַלץ מער פאַרשטאַרקט.

אַט די נאָנצע שוואַרץ־מאַה'דיקע כוואַליע איז געפירט געוואָרן לויט די אַנווייזונגען פון דער רעגירונג. ווי די געמאָלטע דאָקומענטן באַווייזן, וויל די רעגירונג אַרויסנעמען פון אַוויינונג מסירות, וואו די "פאַרבאַנד'יסטן", אַליין האָבן מיט שווער צע פאַרבן אָנגעגעבן די פאַרטרעטן פון דיזייערע איינגענע ראַשים. דאָס זעלבע האָבן באַשטעטיקט אַלע גרויסע טוער פון די שוואַר־מאַה'דיקע רעגיראונגס־אָרגאַנען, וועלכע זיינען אויסגעפאָרעט געוואָרן דורך דער אויסלאַנד־לאַכער קאַמיסיע, און נעמלאַך: פּרוסאַ־קאַוו, פאַלאַוויעוו, סטעפּאַנאָוו, בוטמי־דעקאַצמאַן, קאַמיסאַראָוו און אַנדערע. ערשט ווען די רעגירונג האָט נאָך ברויט־טער געגעבן איר "מילדע האַנט" און האָט אויסגענומען גייע סובסידיעס האָבן זיך די קריגערייען אביסל איינגעשטיקט.

די קאַמפּוסטיקע קייט פון'ם פאַר־באַנד האָבן פראַנק און פריי געפירט די זייערע בלוטיקע מעשים. זיי האָבן גום געוואוסט, אַז קיין אומ'חן וועט אויף זיי קיינמאָל נים פאַלן, און ביי די ערגסטע פאַלן וועט מען געפינען אַ מיטל צו באַשטעטיקן זייער "גערעכטיקייט".

איינער פון די "פאַרבאַנד'יסטן", דער אויבנדערמאָנטער קאָמיסאַראָוו, האָט גוט געוואָגט ביי דער אויספאָרשונג, אַז שטענדיק ווען'ס אויפגעדרעקט אַן אַנדערע, וואָס איז עולל געווען צו קאָמפּרומיטירן דעם "פאַרבאַנד", איז אַלץ אַכט, אַז אַט דער קאַנאַוויצין האָט זיך נאָך אין'ם יאָר 1902, זייענדיק דער אָנפירער פון'ם פּראַסנישקער לענגלס, פאַר זינדיקט זיך דערמיט, וואָס ער פלעגט פּשוט ב'גזלן'ען די שפּאַרזאַם קאַסעס און פלעגט נעמען כאַבאַר ביי די אידן, צו באַפרייען זייערע קינדער פון מיליטער דינסט. שוין דאָמאָלסט האָט מען אים פאַרגעלייגט צו אָנגעבן זיך אין דעמיסיע, כ'בעט צו שיקן אויף זיין אָרט פעליקאַנען, וועלכער וועט נעווים אַ גרעסערע טובה ברייגנען פאַר'ן צאַר און פאַר'ן פאַטערלאַנד".

סטאָליפּין האָט נאָכגעגעבן. פעליקאַן איז באַשטימט געוואָרן אַלס פּרעזידענט פון'ם אַדעסער פאַרבאַנד. נאָר פאַר מצב האָט זיך דורך דעם נאָך מער פאַרערגערט. ס'איז פונקט דאָמאָלסט אויך באַשטימט געוואָרן אַ נייער שטאָט־ראָש: דער אַכזריות'דיקער נאָמאַטשאָוו, וועל־כער האָט געגעבן פרייע הענט די שוואַרץ מאַה'ניקעס צו פאַרפאָלגן די רואיקע איינוואוינער פון דער שטאָט.

דער פאַרבאַנד פון אַדעס האָט אויס־ניט אָפּגעשטעלט זייער טעטיקייט בשעת דער מלחמה. ווען דער אַנפירער מיט'ן דרום־מערב'דיקן פראָנט, דער גענעראַל צו פאַרקלענערן זיין "טעטיקייט", נאָר די אומרוען און די אַנפאַלן אויף די איינוואוינער האָבן אַלץ נישט אויפגעהערט. בינו. לבינו איז פאָרגעקומען אַ שנוי אין'ם פריינטלאַכן באַציאונגען צווישן קאַנאַוויצינען און קאַולבאַרס'ן. דער לעצטער האָט זיך אָנגענומען צו באַמיען אין די הויכע פענס־פאַרזיכטיק אין אונזערע אַציאונגען מיט די מאָנאַרכיסטישע אָרגאַניזאַציעס. איך נעפין פאַר נויטיק צו אַרויסזאָגן מיין מיינונג, אַז ס'איז לחלוטין נים געוואונשן צו אָנווענדן וועלכע ס'נים איז רעפּרעזענטיר קיין קענן ראַדזעוויטשן און זיינע אָנהייגערן. ווייל דאָס קאָן אַרויסרופן אַ גרויסע פאַרבייטערונג אין די מאָנאַרכיס־טישע קרייזן און דינען לרעה פאַר אונזער מאָנאַרך".

בכלל קאָן מען זאָגן, אַז בשעת דער מלחמה האָט זיך זייער פאַרשטאַרקט די מעטיקייט פון די שוואַרץ מאַה'ניקעס. דער דאָמאָלסדיקער מיניסטער פאַר אינערלאַכע ענינים, פּראָטאָפּאָפּאָוו, האָט אָפּן געזוכט שטיצע ביי די פאַרבאַנדיסטן. ער האָט באַפאָלמעכטיקט דעם אָנגעזעענעם מאָסקווער פאַרבאַנדיסט, אַרלאָוו'ן, צו שיקן אַ פּעטיציע צום צאַר וועגן אָפּשליסן די דומע. אַ דעפּעשע אין דעם זעלבן נייסט איז אויך אַוועקגעשיקט געוואָרן צו דער צאַרין. איינצייטיק האָט פּראָטאָפּאָפּאָוו באַטראַכט מאַרקאָוו'ס פּראָיעקט וועגן אויסנוצן אַלע דער מאָנאַרכיסטישע אָרגאַניזאַציעס און די מאָנאַרכיסטישע פּרעסע צום קאַמף מיט די רעוואָלוציאָנערע אַרויסטרעטונגען אין לאַנד. מאַרקאָוו'ס "פאַרבאַנד" האָט אפילו פאַרגעשטעלט דעם מיניסטער אַ בריוו אָנגעגעבן פלאַן אויסנוצן אַלע פאַרגעשטעלט דעם מיניסטער אַ גרעסערע טובה ברייגנען פאַר'ן צאַר און פאַר'ן פאַטערלאַנד".

סטאָליפּין האָט נאָכגעגעבן. פעליקאַן איז באַשטימט געוואָרן אַלס פּרעזידענט פון'ם אַדעסער פאַרבאַנד. נאָר פאַר מצב האָט זיך דורך דעם נאָך מער פאַרערגערט. ס'איז פונקט דאָמאָלסט אויך באַשטימט געוואָרן אַ נייער שטאָט־ראָש: דער אַכזריות'דיקער נאָמאַטשאָוו, וועל־כער האָט געגעבן פרייע הענט די שוואַרץ מאַה'ניקעס צו פאַרפאָלגן די רואיקע איינוואוינער פון דער שטאָט.

דער פאַרבאַנד פון אַדעס האָט אויס־ניט אָפּגעשטעלט זייער טעטיקייט בשעת דער לאַגע. דער מיניסטער האָט אפילו באַפוילן דעם גענעראַל צו פאַרקלענערן זיין "טעטיקייט", נאָר די אומרוען און די אַנפאַלן אויף די איינוואוינער האָבן אַלץ נישט אויפגעהערט. בינו. לבינו איז פאָרגעקומען אַ שנוי אין'ם פריינטלאַכן באַציאונגען און קאַולבאַרס'ן. דער לעצטער האָט זיך אָנגענומען צו באַמיען אין די הויכע פענס־פאַרזיכטיק אין אונזערע צווישן קאַנאַוויצינען און קאַולבאַרס'ן. דער לעצטער האָט זיך אָנגעגעבן פון מיליטער דינסט. שוין דאָמאָלסט האָט מען אים פאַרגעלייגט צו אָנגעבן זיך אין דעמיסיע, כ'בעט צו שיקן אויף זיין אָרט פעליקאַנען, וועלכער וועט נעווים אַ גרעסערע טובה ברייגנען פאַר'ן צאַר און פאַר'ן פאַטערלאַנד".

סטאָליפּין האָט נאָכגעגעבן. פעליקאַן איז באַשטימט געוואָרן אַלס פּרעזידענט פון'ם אַדעסער פאַרבאַנד. נאָר פאַר דער מצב האָט זיך דורך דעם נאָך מער פאַרערגערט. ס'איז פונקט דאָמאָלסט אויך באַשטימט געוואָרן אַ נייער שטאָט־ראָש: דער אַכזריות'דיקער נאָמאַטשאָוו, וועל־כער האָט געגעבן פרייע הענט די שוואַרץ מאַה'ניקעס צו פאַרפאָלגן די רואיקע איינוואוינער פון דער שטאָט.

דער פאַרבאַנד פון אַדעס האָט אויס־ניט אָפּגעשטעלט זייער טעטיקייט בשעת דער מלחמה. ווען דער אַנפירער מיט'ן דרום־מערב'דיקן פראָנט, דער גענעראַל צו פאַרקלענערן זיין "טעטיקייט", נאָר די אומרוען און די אַנפאַלן אויף די איינוואוינער האָבן אַלץ נישט אויפגעהערט. בינו. לבינו איז פאָרגעקומען אַ שנוי אין'ם פריינטלאַכן באַציאונגען און קאַולבאַרס'ן. דער לעצטער האָט זיך אָנגעגעבן פון מיליטער דינסט. שוין דאָמאָלסט האָט מען אים פאַרגעלייגט צו אָנגעבן זיך אין דעמיסיע, כ'בעט צו שיקן אויף זיין אָרט פעליקאַנען, וועלכער וועט נעווים אַ גרעסערע טובה ברייגנען פאַר'ן צאַר און פאַר'ן פאַטערלאַנד".

סטאָליפּין האָט נאָכגעגעבן. פעליקאַן איז באַשטימט געוואָרן אַלס פּרעזידענט פון'ם אַדעסער פאַרבאַנד. נאָר פאַר דער מצב האָט זיך דורך דעם נאָך מער פאַרערגערט. ס'איז פונקט דאָמאָלסט אויך באַשטימט געוואָרן אַ נייער שטאָט־ראָש: דער אַכזריות'דיקער נאָמאַטשאָוו, וועל־כער האָט געגעבן פרייע הענט די שוואַרץ מאַה'ניקעס צו פאַרפאָלגן די רואיקע איינוואוינער פון דער שטאָט.

דער פאַרבאַנד פון אַדעס האָט אויס־ניט אָפּגעשטעלט זייער טעטיקייט בשעת

א פּוך וועגן די "שוואַרץ־מאַה'דיקע" אָרגאַניזאַציעס אינם אַמאָליקן רוסלאַנד

(פון אונזער פּספּעציעלן קאָרעספּאָנדענט)
ק. א. בראַקער

דאָס מאַחוריי־חפּלגור־לעבן אין'ם פון'ם געוואַלד־חויף פון'ם געבן רוסישן צאַר הערט נים אויף צו פאַראַנטערערן דאָס מעגלאַכקייט צו פאַרן די עפנטלאַכע מיינונג. אין אַלע פאַלן, אַלע לעגדער באַוויזן זיך יאָרלאַנג אַנדערן אינ'ם אַלע פון'ם פאַר מלחמה'דיקן מאָמענט, וואָס האָט פאַרפּלאָנטערטער אַמאָיקע אַמאָיקע אַלע פון'ם אַלע פון'ם אַלע פון'ם

דאָס בעסטע
ווייל עס איז געטריקנט
אין א פאַן

Robin Hood Rapid Oats

ראָבין הוד ראַפּיד אָוטס

ווען איר וועט איינמאָל פאַרזוכן דעם „פאַן-געטריקענטן" טעם פון ראָבין הוד אָוטס, וועט איר קיינמאָל ניט זיין צופרידן מיט קיין אַנדערע.

אונטער א פאַלשער מאַסקע

א העכסט סענסאַציאָנעלער ראָמאַן פון איבערגעבנהייט און באַטרוג, פון ליבע :: :: און האַס :: :: פון ש. ל.

(פאַרטזעצונג)

אין ווײַלע אַרום איז אַרײַנגעקומען דער „צוקוועטשטער נאָז". ער האָט זיך אַרומגעקוקט אין אַלע זײַטן מיט זײַנע קלוגע און שפּיציקע אויגן און האָט מיט אַ פאַרדעכטיקן בליק באַטראַכט דעם רויטן נאָסט. ער איז צו אים צוגעלאָפן און האָט שטיל אויסגערופן :

— דער טײַוול אַליין וואָלט אײַך ניט דערקאָנט — ווי קומט איר אַהער, מר. סיווטאַן ?

— דאָס איז ווירקלאַך געווען דער באַרימטער ניו - יאָרקער דעטעקטיוו, וועלכער האָט געוואוסט פון אַלע געפערלאַכע פּלעצער און האָט זיך געקאָנט מיט די גרעסטע פאַרברעכער.

זײַן קונסט איז געווען צו געוויינען זײַער צוטרויען און אַרויסצוגאַרן פון זיי אַלץ וואָס ער האָט געוואָלט דערפאַרן. די באַנדיטן ווירדער, ווען זיי האָבן נאָר ניט באַנאַנגען קיין נײַעם פאַרברעכן און האָבן ניט געהאַט קיין אורזאַכע מורא צו האָבן, האָבן געהאַלטן פאַר א גרויסע ערע צו זײַן באַפריינדעט מיט דעם באַרימטן קרימינאַל דעטעקטיוו.

מר. סיווטאַן האָט איינגעלאַדן דעם „צעקוועטשטן נאָז" צו א גלאָז ווײַן און האָט פאַרפירט מיט אים א גאַנץ פרעמדן געשפּרעך, אין וועלכן דער באַנדיט האָט גענומען א גאַנץ שטאַרקן אינטערעס. קוים אָבער האָט דער דעטעקטיוו אויז ווי פאַרבײַיענדיק דערמאָנט דעם נאָמען ווײַליאַם העס, דעם באַקאַנטן ביגאַמיסט, וואָס ווערט געזוכט פון דער פּאָליציי, איז דער באַנדיט געווען שטום ווי א פיש און האָט קיין וואָרט ניט געטערט.

דאָס האָט דעם דעטעקטיוו שטאַרק איבערראַשט. דען וואָס פאַר אַן אורזאַכע האָט דער „צעקוועטשטער נאָז" צו שווײַגען דעם גראַף, וועלכער געהערט ניט צו זײַן באַנדע, און אויז דער באַנדיט ווײַס יאָ עטוואָס פון דעם גראַף אָן ביי אים קיין צווייפל ניט געווען, ווארום ווען ניט, וואָלט ער ניט געווען אַזוי פאַרזיכטיק.

וויפיל דער דעטעקטיוו האָט אָנגעווענדעט זײַן גאַנצע קונסט אים צו בײַיינגען צום רעדן, איז אים דאָס ניט געלונגען, און ער האָט שוין געוואָלט זיך אויפהויבן און אויסגיין, אַלס אין דעם דאָזיקן אויגענבליק האָט זיך די קלײַנע טיר ווידער געעפנט און א נײַער גאַסט איז אַרײַנגעקומען.

ער איז געווען געקלײדעט ווי אַן אַרבעטער, און עס איז געווען קלאָר, אַז ער איז דאָ צום ערשטן מאָל, און געהערט אין קיין פאַל ניט צו דעם דאָזיקן פּלאַץ. אין איינער פון זײַנע הענט האָט ער געטראָגן א פּעקל.

דער „צעקוועטשטער נאָז" איז דערשראָקן געווארן ווען ער האָט אים דערזען. ער האָט זיך אַנטשולדיקט פאַר'ן דעטעקטיוו און איז צוגעלאָפן צו דעם נײַעם באַזוכער, בעטעריק אים אַז ער זאָל מיט אים אַרויסגיין אין גאַס.

יענער איז, ווי עס שײַנט, געווארן צעמישט פון דעם טומל און די אויסגעלאַסנהײַט, וואָס ער האָט דאָ דערזען צו סערשטן מאָל. דער פּעקל איז אים אַרויסגעפאַלן פון האַנט, דער שנירל איז לוין געווארן און דער פּעקל האָט זיך פאַנאַנדערגעגומען.

קאַפּיטל 57

דער דועל אין דעם אור-וואַלד

פלאָרענס לענטרי האָט דער דער

גרייכט איר צוועק : עס איז איר געלונגען אויפצוהעבן צוויי בראַווע מענשן איינעם קעגן צווייטן.

אויפ'ן צווייטן טאָג זײַנען געקומען די עדות פון לײַטענאַנט בורטאַן אין ערגאַר'ס געצעלט אום מי טאַים אונטערצוהאַנדלען וועגן די באַרינגונגען פון דעם דועל.

מען האָט באַשטעמט אַז דער קאַמף זאָל זײַן אויף דעוואָלוועלד, אויף צוועלף צוויי טרײַ ווײַט און עס זאָל געשאָסן ווערן פינף מאָל. דערמיט איז עס געווען קלאָר, אַז איינער פון בײַדע מוז פאַלן, אָדער ווײַניקסטנס שווער פאַרוואונדעט ווערן.

דער פּלאַץ פון דעם דועל איז באַשטימט געווארן צו זײַן אין אור-וואַלד, א האַלבע שטונדע ווײַט פון לאַנדאָן.

ערגאַר העלט איז געווען פון א דר איקער און קאַלטבלוטיקער נאַטור, וועלכע האָט אויסגערעכנט אַלעס וואָס עס קאָן פּאַסירן, און עס האָט אים ווירקלאַך שטאַרק באַנג געטאָן אויף דעם בראַוון און יונגן אָפיצער, וואָס אָפּערט זיך אָדער אים פאַר אַזאַ פּערזאָן, ווי פלאָרענס, וואָס פאַרמאָגט קיין פרויען ערע.

ער האָט געבראַכט אין אָרדנונג זײַנע געשעפטן, האָט אָנגעשריבן עטלאַכע נויטיקע בריוו, האָט געמאַכט זײַן צוואה, און אין פרימאָרגן צו דער באַשטימטער צײַט איז ער מיט זײַן סעקונדאַנט, איינעם פון זײַנע אינזשינערן, געפאָרן צום באַשטימטן פּלאַץ.

זיי זײַנען ערשט אָפּגעפאָרן א קורצע שטרעקע אַלס זיי האָבן דערהערט א געשריי.

א ווײַלע האָבן זיי זיך אײַנגעהערט.

— דאָס מוז זײַן דער געשריי פון א קאַפּיטאַנער אָבעזיאַנע, — האָט דער אינזשינער באַמערקט, און זיי זײַנען געפאָרן ווײַטער.

באַטראַכטנדיק דעם קאַמף פּלאַץ האָט זיך פאַר זיי פאַרגעשטעלט א סצענע, וואָס איז פאַר זיי געווען אַזוי שרעקלאַך, אַז דאָס בלוט איז פאַרגלײַווערט געווארן אין זײַערע אָדערן.

אויף לײַטענאַנט בורטאַן האָט די נאַכט ווײַניק געשלאָפן. מיט א שווערן האַרצן האָט ער זיך צוגעגרײַט צום דועל. אָבער ער איז געווען איבערצײַגט, אַז ער טוט א גוטע זאַך, ער פאַרטײַדיקט די ערע פון זײַן געליבטע.

ער איז געקומען אַליין, פאַרזונקען אין געדאַנקען, ווערנט זײַנע סעקונדאַנטן זײַנען אוועק אין א צײַט, אום אים ניט צו שטערן.

אין דעם דאָזיקן אויגבליק האָבן פון צווישן די געדיכטע בוימער געבלישטשעט צוויי ליכט מיט א רויטלאַכער פאַרב, און באַלד מיט גרינלאַכער.

דאָס זײַנען געווען די אויגן פון טיגער.

די שרעקלאַכע חיה, וועלכע האָט זיך שטיל צוגעגעגעט צו לײַטענאַנט בורטאַן אין מינטערן רוקן און האָט פון אים ניט אַראָפּגעלאָזן די אויגן. אָבער ניט דער אָפיצער און ניט זײַנע סעקונדאַנטן האָבן עס באַמערקט.

פּלוצלונג האָט זיך דערהערט א גוואַלדיקער גערויש, און מיט א שנעלן שפּרונג איז דער טיגער אַרויס פון זײַן באַהעלטעניש.

איידער בורטאַן האָט נאָך צײַט געהאַט אַרויסצוקלאָן א געשריי, האָט אים דער טיגער שוין געשליידערט צו דער ערד און אים געכאַפּט צווישן זײַנע מעכטיקע צײַן, און דאָס האָט פּאַסירט אַזוי שנעל, דאָס בורטאַן'ס סעקונדאַנטן אין דער אַלטער דאָקטאָר דאָס זײַנען געבליבן ווי פאַרגלײַווערט פון שרעק.

ווען זיי זײַנען ערלאַך געקומען צו זיך פון זײַער שרעק האָט שוין דער טיגער געהאַט אַוועקגעשלעפּט זײַן אָפּער אין דעם געדיכטן וואַלד און האָט אים אָנגעהויבן צו רײַסן.

צווישן די סעקונדאַנטן האָט אויסגעבראָכן א טומל. זיי זײַנען אַרומגעלאָפן ווי צעמישט, זוכנדיק זײַערע רעוואָלווערן, און דערווײַל האָט די ווילדע חיה שרעקלאַך צעבײַסן זײַן אָפּער.

אויף דער דאָזיקער שרעקלאַכער סצענע זײַנען אָנגעקומען ערגאַר און זײַן סעקונדאַנט, מר. ווערדינג.

ערגאַר האָט באַלד באַגריפן די שרעקלאַכע לאַגע, ווען שיסן האָט טאָדאָ ניט געקאָנט זײַן קײן רייד, ווײַל מען האָט באַנג לײַכט געקאָנט טרעפן דעם פאַרוואונדעטן אָפּיצער, און ער האָט דאָרים צוריקגעהאַלטן אײַנעם פון בורטאַן'ס סעקונדאַנטן, וואָס האָט געוואָלט אויסשיסן.

דערפאַר אָבער האָט דער מוזיקער ערגאַר אַרויסגעכאַפּט זײַן לאַנגן מעסער, וואָס ער האָט אימער געטראָגן מיט זיך, און האָט זיך א וואָרף געטאָן אויף דעם טיגער, וועלכער האָט יעצט אומגעוועגדעט זײַן קאָפּ צו אים און געלויערט מיט זײַנע בליצנדע אויגן.

אָבער אײדער די חיה האָט באַוויזן זיך צו וואָרפן אויף אירע נײַעם שונא, האָט ערגאַר מיט זײַן גאַנצער מאַכט אַרײַנגערוקט זײַן מעסער דעם טיגער אין האַלז.

דער טיגער האָט אַרויסגעלאָזט א שרעקלאַכן זיפץ, ער איז א שפּרונג געטאָן אָן א זײַט און איז געפאַלן טויט.

דאָס אַלעס האָט געדויערט אײַניקע סעקונדען. די סעקונדאַנטן און דער דאָקטאָר זײַנען געשטאַנען ווי געלײַמט פון איבערראַשונג.

דאַן זײַנען זיי צוגעלאָפן דאַנקען דעם מוזיקן יונגערמאַן, וועלכער האָט מיט א זײַן ייִנעאַנעם לעבן אין געפאַר, אַזוי גרויסמוטיק געדעטעט זײַן שונא פון טויט.

דער אומגליקלאַכער לײַטענאַנט בורטאַן איז געווען באַוואוסטלאָז און שווער פאַרוואונדעט. אָבער די וואונדן זײַנען ניט געווען געפערלאַך, עס איז געווען וויכטיק אַז ער וועט געזונט ווערן. בורטאַן'ס סעקונדאַנטן האָבן באַשלאָסן אַז פון קײן דועל קאָן ניט מער קײן רייד ניט זײַן, ווארום עס איז דאָך אוממעגלאַך, אַז בורטאַן זאָל נײַן שיסן זײַן אײגענעם דעטער.

(פאַרטזעצונג קומט)

ביים אידישן שאַך-קלוב

דער קאַמף פאַר דער קלוב-טשעמפּיאָנשיפּ פון שטאָט און פאַר'ן בזיץ פון די צוויי טראָפּעס פון דער „אויי" און „בי" די וויזיע פון דער ווײַנפּעגער שאַך-ליגע, וועכער דער אידישער שאַך-קלוב האָט געוואונען אין 1929. וועט זיך אויפסניי אָנפאַנגען היינט אָוונט און וועט פאַרטגעזעצט ווערן יעדן דאָנערשטאָג.

דער אוראַינער שאַך-קלוב איז דער ערשטער צו באַגעגענען דעם אידישן קלוב, און היינט 8.30 אָוונט וועט דער „מעטש" פאָרקומען אין אידישן שאַך-קלוב, 952 מיין סטריט.

פאָלגנדיקע זײַנען די „טים", שפּילער פאַר'ן היינטיקן סלוזאָן : ל. גאַרפינקל, בערנער, קרימער, העלמאַן, בלינדער, מאַגער, שענקמאַן, באַרסקי, דערמאַן, ה. קושניר, בערג, דזשייקאָב, דר. שאַפּיראָ, ז. דרימאַן, י. דרימאַן, דזינהאָז, נ. גאַרפינקל און פּעסט.

* * *

דער טורניר פאַר'ן קלוב טשעמפּיאָנשיפּ וועלכער האַלט שוין אָן צוויי מאָנאַטן צײַט און איז דער הויפּט אינטערעס פון די מיטגלידער, דערגעענטערט זיך צו ענדע. קומענדיקן שבת אָוונט וועט געשפּילט ווערן די ערשטע פּאַרטיע אין דעם פינאַל פון טורניר, און וועט פאַרגעזעצט ווערן יעדן שבת.

פאָלגנדיקע זײַנען די געווינער פון די פאַרשײדענע סעקציעס וועלכע זײַנען באַרעכטיקט צו שפּילן אין'ם פינאַל פון דער טשעמפּיאָנשיפּ פאַר'ן קלוב :

בלינדער, נ. גאַרפינקל, קרימער, העלמאַן, באַרסקי, מאַגער, דר. שאַפּיראָ, בערנער, י. דרימאַן.

„מײַנער טורנאַמענטס" : רעדמאַן, דזשייקאָב טעסס, פּערלמוטער.

* * *

ס'איז ווערט צו באַמערקן, אַז דער אײדישער שאַך קלוב פאַרמאָגט 40 גוטשטײַענדיקע מיטגלידער און ווערט דערמיט פאַררעכנט פאַר איינעם פון די שטאַרקסטע קלובן אין קאַנאַדע. איינטרים געלט איז $1.00 און מיטגלידם אָפּצאָל איז 3 דאָלאַר א יאָר.

א היבשע צאָל נײַע שאַך-ביכער זײַנען געקויפט געווארן, מיט וועלכע מיטגלידער וועלן זיך באַנוצן צו יעדער צײַט.

10053 Jasper Ave. EDMONTON
100 Pinder Block SASKATOON
401 Lancaster Bldg. CALGARY
270 Main St. WINNIPEG, Man.
36 Wellington St. W. TORONTO, Ont.
227 St. Sacrament St. MONTREAL, Que.

די עלטסטע סטימשיפּ ליניע צו קאַנאַדע

1840—1930

איצט איז די צײַט צו מאַכן אַראַנזשמענטס צו באַלײַגען אײַערע פאַמיליעס און קרובים אין קאַנאַדע.

שרײַבט צו דער קונארד לין אין אײַער מוטער שפּראַך און איר וועט באַקומען פ ר ײ פּולע איינצעלהײטן און הילף צו פאַרפולקאָמען די נויטיקע דאָקומענטן.

אויב איר באַשלוסט צו שיקן געלט צו אײַערע פאַמיליעס אין יוראָפּע, וועט די קונארד לין טראַנספערירן דאָס געלט פאַר'ן ביליקסטן קאָסט.

די קונארד לין האָט אָפיסעס אין אַלע אײַראָפּעאישע לענדער און די דאָזיקע אָפיסעס וועלן געבן יעדע הילף צו אײַערע פאַמיליעס און פריינט.

Cunard LINE

א נײַער האַריזאָנט

א נײַער האַריזאָנט עפנט זיך פאַר דעם מאַן מיט געלט מיט $1,000 אָפּגעשפּאַרט קאָנט איר קוקן אויף דער צוקונפט מיט צופרידן — פאַנגט אָן איינעם פון די דאָזיקע פּלענער אײַצט:—

$1,000 אין 4 יאָר — קאָסט 940.16, אין וועכנטלאַכע צאָלונגען פון $4.52.

$1,000 אין 3 יאָר — קאָסט $956.28, אין וועכנטלאַכע צאָלונגען פון $6.13.

$1,000 אין 2 יאָר — קאָסט $970.32, אין וועכנטלאַכע צאָלונגען פון $9.33.

The Royal Bank of Canada

באַזיגט מענשן-פרעסערישן טיגער מיט הולע הענט

אינדיער האָט פיל געליטן פון טיגער, האָט ער מיט אים מלחמה מיט אַ שטעקן אין האַנט און באַזיגט אים

יענער, וואָס לאָזן זיך אַוועק אין די טיפע און ווילדע געגנטן פון אינדיע אויף יאַגד, דערציילן, אַז זיי האָבן גרויס כאַה וועגן זיי קומט אויס צו דערשיסן א דאָרטיקן טיגער, וואָס איז דער שרעקלאַכסטער פון די ווילדע חיות אין די דזשאַנגלס אינדיע. א גוואַלדיקע כאַה פון זיי, ווערט דערצײַלט, ווען זיי געלינגט אַרײַנצושיסן דער חיה א קויל גלײַך אין מוח אין דעם מאָמענט ווען דער טיגער גיט, מיט א גוואַלדיקער שנעלקייט און צערײַצטקייט, א שפּרונג גלײַך אויף דעם שיסער.

געלינגט עס דעם שיסער, זעט ער ווי די חיה פאַלט גלײַך אַרונטער טויט אויפ'ן אָרט, ווי אַן אונטערגעשאָסענער פויגל.

זאָגן אָבער אַנדערע, אַז אין דעם ליגט בכלל קײן שום כאַה ניט. ווײַל דאָ האַנדלט זיך דאָך ניט ווען א קאַמף צווישן מענש און חיה, און דער מענש, מיט זײַן קלוגשאַפט, געשיקטקייט און גבורה באַזיגט די חיה. דער קאַמף איז דאָ ניט קײן גלײַכער. דער מענש איז באַוואַפנט און די חיה ניט. דערפאַר אין דער קונץ א פיל גרעסערער ווען דער מענש פאַרמעסט זיך מיט דער חיה אָן געווער. מיט לײַדיקע הענט אָדער בלויז מיט א שטעקן אין דער האַנט. אַזוי פלעגט דער פּרימיטיווער מענש קעמפן קעגן חיות, נאָך אײדער ער האָט געוואוסט וואָס אַזוינס געווער איז און האָט אפילו ניט געחלומט אַז געווער וועט ווען עס איז דערפונדן ווערן.

איז לאַקע אַזאַ פאַל א זעלטנהײט אין אונזערע צײַטן. אין דעם „אינקווײַערער" לײַענען מיר אָבער וועגן אַזאַ זעלטענעם פאַל. פּאַסירט האָט עס מיט א קורצער צײַט צוריק און ערשט לעצטנס זײַנען די אײַנצעלהײטן באַקאַנט געמאַכט געווארן אין א לאַנגער צײַטונג.

אין פונא, אינדיע, לעבט אַן אָרימער פאַרמער מיט דעם נאָמען נחאיא מאַראַנזשע. האָט פּאַסירט אַז דורך די פרילינג מאָנאַטן האָט זיך אויף זײַן אָרימער פאַרם זאַנאַריעט א טיגער וואָס פלעגט אים אָנטאָן געברענטע צרות.

יעדן פרימאָרגן, ווען ער פלעגט אויפשטײַן, פלעגט ער געפינען די בײַיינער פון א שאָף וואָס דער טיגער האָט דורך דער נאַכט פאַרצערט. מאַראַנזשע האָט געוואוסט זוער עס פאַרשאַפט אים די צרות און רואינירט זײַן אָרם פאַרמענן. האָט ער אָנגעפאַנגען אויסצושפּרײַטן פאַרשײדענע נעצן פאַר זײַן שונא. די אינדיער זײַנען זײַער געשיקט אויף אַזעלכע זאַכן, יעדן טאָג קומט זיי אויס צו קעמפן מיט די דאָזיקע בײַזע חיות. ווײַסן זיי ווי אַזוי זיי צו פאַנגען, זיי האָבן שוין דערצו זײַנע רע מיטלען.

ווי איבערראַשט איז ער אָבער געווארן ווען אַלע זײַנע טימלען האָבן פאַרפעלט אַרײַנצונאַרן זײַן שונא אין נעץ אַרײַן. אַנשטאָט צו געפינען דעם טיגער, ווי ער האָט געהאָפט, אין דער נעץ וואָס ער האָט פאַר אים אויסגעשפּרײַט, האָט ער נאָר אויסגעפינען אַז יענער פאַרמינערט מיט א שאָף אָדער צוויי.

ביי מאַראַנזשע איז עס געווארן אַן אמת ביצײַע צו טויטן אָט די דאָזיקע שרעקלאַכע חיה. עס איז שוין מער ניט געווען דער פאַל וואָס א בײַזע, ווײַלדע חיה האָט פאַרצערט א שעפּעלע, נאָר ביי אים האָט זיך געשאַפן אַן אײַנבילדונג אַז דאָ האָט ער צו טאָן מיט א בײַזווילדיקן מאָנסטער וואָס האָט געוואָרפן אויף אים אַן אומ'חן און האָט געזוכט מיט אַלע מיטלען אים צו רואינירן.

דאָ האָט נאָך פיל געהאָלפן דער פאַקט וואָס זײַנע שכנים פלעגן זיך רײַצן מיט אים. פיקע זײַנען אפילו געגאַנגען אַזוי ווײַט אַז זיי האָבן פאַר אים פאַרגעשטעלט דעם טיגער אויס גלגול פון זײַן ערגסטן שונא, וואָס האָט אויף זיך גענומען אים צו רואינירן. זיי האָבן אים פאַראויסגעזאָגט אין בײַדע : אָדער ער וועט מוזן פאַרקויפן די פאַרם און אויזעך אין אַן אַנדער דאָרף, אָדער אַז ניט נאָר וועט דער טיגער מיט דער צײַט פאַרצערן אַלע זײַנע שאָף און רינדער, נאָר אַז ער וועט נאָך אויך פאַרצערן זײַן פרוי און קינדער.

דער טיגער וועט דיך באַזיגן, האָבן זיי זיך גערײַצט מיט אים, ער איז קלוגער און שטאַרקער פון דיר.

ביז מאַראַנזשע האָט פאַרלאָרן זײַן געדולד און האָט דערקלערט, אַז מאָרגן גאַנץ פרי לאָזט ער זיך אַרויס זוכן דעם טיגער און ער מוז אים טויטן. נאָך מער, ער וועט אים ניט דערשיסן, נאָר ביי אים האָט ער מיט א שטעקן. א קאַמף אויף לעבן און טויט.

דאָ האָבן די דאָרפסלײַט דערזען אַז זיי האָבן געטריבן זײַער שפּאַס אָבזיסל צו ווײַט און האָבן געזוכט אים אָפּצוהאַלטן פון זיי מישוגענעם פּלאַן. עס האָט אָבער ניט געהאָלפן. גאַנץ פרי האָט ער זיך אַרויסגעלאָזט זוכן דעם טיגער. זײַנע שכנים זײַנען אים אָבער נאָכגעגאַנגען, מורא האָבנדיק אַז דאָ וועט געשען אַן אומגליק.

ער האָט דעם טיגער געפונען. ער איז רואיק געשלאָפן אין זײַן נאָרע. מאַראַנזשע האָט גענומען וואַרפן שטײַנדלאַך און האָט אים אויפגעוועקט.

דער טיגער האָט אויף זיך ניט געלאָזט וואַרטן און האָט א שפּרונג געטאָן אויף מאַראַנזשע'ן, אָבער אין דעם מאָמענט איז ער אָפּגעשפּרונגען אָן א זײַט און דער לאַנגע דעם טיגער מיט'ן שטעקן איבער'ן קאָפּ.

דער טיגער האָט זיך ווידער פאַרמאַטעוו, נאָר מער ווילד און צערײַצט, און ווידער האָט דאָס זעלבע פּאַסירט. מאַראַנזשע איז שרעקלאַך צעבלוטיקט געווארן פון דעם טיגערס שאַרפע נעגל, ער האָט אָבער דעם קאַמף ניט אויפגעגעבן ביז ער האָט זײַנס אויסגעפירט. ער האָט דעם טיגער באַזיגט מיט הוילע הענט, בלויז מיט א שטעקן.

די דאָרפסלײַט האָבן שפּעטער דעם טויטן טיגער געבראַכט אין דאָרף אַרײַן און זיי קאָנען זיך נאָך אַלץ ניט אָפּלויבן פון מאַראַנזשע'ס העלדישקייט.

"דאָס אידישע וואָרט"

דינט די אינטערעסן פון אַלע אידן פון מערב קאַנאַדע — פון די גרויסע לײַקס ביז דעם פּאַסיפישן אָקעאַן.

"דאָס אידישע וואָרט"

העלפט בויען און באַפעסטיקן דעם יונגן אידישן ישוב פון מערב קאַנאַדע וועלכער איז צעשפּרײַט איבער ריזיקע שטחים פון די פּריירי פּראָווינצן.

"דאָס אידישע וואָרט"

איז דער צעמענט וואָס האַלט צוזאַמען דעם פאַרצווײַגטן אידישן קיבוץ. מיט זײַנע אינסטיטוציעס און אַנשטאַלטן, העלפנדיק לײגן א ציגל צו א ציגל צו דעם נײַעם גרויסן בנין פון אונזערע מערב פּראָווינצן.

לײַענט און פאַרשפּרײַט

"דאָס אידישע וואָרט"

געדרוקט אין אײַער שפּראַך און אין אײַערע אינטערעסן !

פּרינטינג און אַדווערטײַזינג

דאָס זײַנען אונזערע צוויי פאַכן !

ווענדעט זיך צו אונז אין אַלע אײַערע באַדערפנישן פון דרוק אַרבעט און צײַטונגס אַנאָנסן, און מיר גאַראַנטירן אײַך

פולקאָמענע צופרידנהײט

THE ISRAELITE PRESS LIMITED

165 Selkirk Ave. Phone 52-213

נומערן געמאַכט באַרימט דורך קוואַליטעט

24

ווען גאָלד איז רײַן אַן צוואַץ אָדער מישונג, איז עס באַוואוסט אַלס "24 קעראַט" דער וועלטס סטאַנדאַרד פון ווערט. עס איז איבעראַל אָנגענומען מיט צוטרוי און איז אַן אוניווערסאַלער סימבאָל פון קוואַליטעט.

The Original Seagram

83 RYE WHISKEY

"83" איז אָנגענומען אין דער גאַנצער וועלט אַלס סימבאָל פון קוואַליטי און רײַנקייט צווישן רײַ ווייסקיס.

געבאַטלט פון די עלטסטע סטאַקס פון בראַנפן אין קאַנאַדע. דער רעגירונגס סטרײַפ דערציילט די געשיכטע.

אידישע העלדן

שפּאַנענדער ראָמאַן פון׳ם אידישן לעבן
אין דער צייט פון דער גרויסער טלחמה

פון י. נ.

(פאָרטזעצונג)

איצט זיינען זיי ביידע געגאַנגען צור ריק אַלס זיי האָבן זיך צוזאַמענגעשטויסן מיט דעם שיינעם און יונגן סאָלדאַט גיטל מאַרגאָלים.

די פאַרקליידטע גיטל האָט זיך געאיילט צו באַגריסן כוואַסטונאָוו׳ן, ווי אַ סאָלדאַט באַגריסט זיין קאָמאַנדיר; אָבער זי האָט נאָרנישט געענטפערט אויף זיין פריינטלאַכן אויסרוף.

— דאָס איז מיין דענשטשיק שמולקע, — האָט דער קאַפּיטאַן זיך געווענדעט צו דער שיינער פאַנענקאַ. — אַ גאַנץ פייאיקער זשידאַק, ער דינט שוין ביי מיר אַ היפּשע צייט, און איך בין מיט אים צופרידן. — שמולקע, — האָט ער קאַפּיטאַן זיך געווענדעט צו דער שיינער פאַנענקאַ, — אַ גאַנץ פייאיקער זשידאַק, ער דינט שוין ביי מיר אַ היפּשע צייט און איך בין מיט אים צופרידן. "שטולקע", האָט ער זיך איצט געווענדעט צו דעם פאַרקליידטן סאָלדאַט, — דו וועסט מיר דערוואַרטן היינט נאָכמיטאָג אין מיין צימער. פאַן טישקעוויץ וועט דיר שוין אָנצייגן וואו מיין צימער געפינט זיך. איך מוז דיר זאָגן. איך האָב פאַר דיר אַ באַפעל. איך האָב שוין דיר געכטן געוואָלט דופן, נאָר איך האָב קיין צייט ניט געהאַט. היינט מיזטו קומען!

גיטל האָט געלייענט. אין זיינע מאַטע אָן ניט דערשלאָפענע אָוגן דעם הייסן באַנער און זי האָט שנעל אָפּגעוועגדעט איר געזיכט, אים מען זאָל ניט דערקאָנען דעם האָט און עקל וואָס עס האָט זיך איינגעדריקט אויף איר פּנים.

די נאָנצע צייט זיינט זי זי האָבן זיך דאָ באַגעגנט, האָט די שיינע פאַנענקאַ ניט אַראָפּגענומען די אויגן פון דעם יונגן סאָלדאַט מיט דעם צאַרטן פרויען געזיכט.

אויף דעם געזיכט פון דער שיינער פאַליאַטשקע האָט זיך אויסגעמאָלט טיפע באַוואונדערונג, אויסגעמישט מיט שטאָלער צופרידנהייט. עס איז געווען אַ גוואַלטיקער איינדרוק וואָס דער יונגער סאָלדאַט האָט אויף איר געמאַכט.

דער גרויסער קאָנטראַסט צווישן זיין צאַרטע פרויען געזיכט און זיין גראָבן סאָלדאַטסקן מונדיר האָט די פאַרדאַרבענע אַריסטאָקראַטע געריצט, אַזוי ווי עס האָט איר געריצט יעדע נייע זאַך. זי האָט שוין געקאָנט אַלערליי מענער און האָט שוין געפירט פאַרשיידענע ליבעס. זי האָט שוין געקאָנט מענער אין זייער ברוטאַלער גוואַלד און איידעלע מענער, וועלכע האָבן באַטראַכט די ליבע אַלס אַ נאַטייוס.

אָבער קיינמאָל האָט זי ניט געזען אַזאַ מאַן ווי דעם דאָזיקן יונגן דענשטשיק פון קאַפּיטן כוואַסטונאָוו.

אַזוי צאַרט, אַזוי שיין, אַזוי חנ׳עוודיק, מיט אַזעלכע איינדרוקספולע אויגן. — אפילו פאַר אַ פרוי איז דער דאָזיקער געזיכט געווען צו שיין.

און דאָך האָט געהערט דער דאָזיקער געזיכט צו אַ מאַן מיט אַזאַ שיינעם פרויען פּנים! ווי ניי, ווי זאָגדערבאַר מוז זיין די ליבע פון אַזאַ מאַן!

יונג, ווי פאַנענקאַ קאַנווּיצקי איז געווען, איז זי שוין אָבער געווען אַזוי אויבערגעוועטיקט מיט ליבע, דאָס איר האָט

כאַריכטעטע ביישטייערונגען צום פאָלקס געציג קאַמפּיין פאַר די דעקלאַסירטע אידן

ווייזמאַן ברודער	$100.00	מעלם הערים	$ 5.00
וו. קערער	$ 50.00	ש. קאַטץ	$ 3.00
ניקאַראַגוואער הילפס פאַראיין	$ 50.00	דוש. האַרפּערין	$ 3.00
טשערניאַק, קאַפּשטיין און		ד. ב. מאַרגאָליס	$ 3.00
שפּיוואַק	$ 50.00	ב. סאַפּרין	$ 3.00
ב. קאָהען און קאַסאַקאָווסקי	$ 50.00	ג. ליפּקין	$ 3.00
מאַנימאַבאַ אַפּהאַלסטערינג	$ 50.00	ראַבינס און נעמענאָוו	$ 3.00
דר. ב. א. וויקטאָר	$ 25.00	ס. קאַלמאַן	$ 2.00
מ. ה. נאַטאַנזאָן	$ 25.00	ה. מאַרגאָליס	$ 2.00
דר. ד. מ. דזשענאָף	$ 25.00	מ. דוש. פעסיקאָוו	$ 2.00
ס. שאָר	$ 25.00	וו. ראַבינאָוויטש	$ 2.00
ה. שטיינבערג	$ 25.00	ס. ה. בובים	$ 2.00
מ. לודוויג	$ 10.00	מר. און מרס. א. ה. באַדאַנעס	$ 2.00
דר. מ. דיידי	$ 10.00	א. דערבישייר (ניט־אויך)	$ 2.00
איזידאָר איש הורוויץ	$ 10.00	ס. דובנאָוו	$ 2.00
יוסף העסטרין	$ 10.00	דר. ס. ראָדין	$ 5.00
אָרעצקי ברידער	$ 10.00	ה. בלום	$ 1.00
מיכל טעסלער	$ 10.00	ב. טשיזיק	$ 1.00
סאָל פרידמאַן	$ 10.00	מ. אויערבאַך	$ 1.00
אַאַראָן קאָהען, גרין עקסטש.	$ 10.00	דוש. קופּער	$ 1.00
ל. רייס	$ 10.00	ס. אַבעלס	$ 1.00
מאַקס העפּנער	$ 10.00	ה. האַרפּמאַן	$ 1.00
בונזון און סאָלאָמאָן	$ 10.00	ה. באַלעפּאַלסקי	$ 1.00
לעאָן טשעטשיק	$ 10.00	מ. פּאַגעל	$ 1.00
פ. מאַרגאָליס	$ 10.00	ה. מאַנקאָווסקי	$ 1.00
מאַקס מיינס	$ 5.00	א. גראַזני	$ 1.00
מ. א. גרעי	$ 5.00	טש. קאָהען	$ 1.00
דר. ס. יאַוויש	$ 5.00	נ. קויפּמאַן	$ 1.00
דר. ב. פעלדמאַן	$ 5.00	ה. קעסנער און סלוצקי	$ 1.00
ב. מילער	$ 5.00	ל. ספּיוואַק	$ 1.00
דוש. לעווין	$ 5.00	מ. דעקסטער	$ 1.00
ס. גלאַסמאַן	$ 5.00	מ. בלאַנק	.50
מאַטל גרעי	$ 5.00	וו. באַרסקי	.50
י. זיפּורסקי	$ 5.00	ס. דיינער	.50
א. א. שיינעס	$ 5.00	מרס. בובים	.50
דוש. וואָלינסקי	$ 5.00	ב. באַרסקי	.35
ד. סעקסטער	$ 5.00	ס. אַראַן	.25
ס. ב. לעווין	$ 10.00	קינדער הילפס פאַראיין	$109.44
דר. ה. הערשפילד	$ 500	אַרב. רינג ברענטש 169	$300.00
		בעפאַראַבער הילפס קאָמיטעט	$772.70

נאָר געקאָנט רייצן עטוואָס נייעס, עס־וואָס אינטערעסירט אין אַ מאַן. און די דאָזיקע נייעס האָט זי איצט געזען אין דעם שיינעם יונגן סאָלדאַט. ערשט נעכטן האָט איר געריצט כוואַסטונאָוו, אַזוי ווי פריער האָט איר געריצט דפאַל נייטאָן אין גאָר פריער מאַיר באַרגאַליס. היינט האָט איר געריצט גיטל, די שיינע און אומגלוקלאַכע גיטל אין דעם סאָלדאַטסקן מונדיר.

און די שיינע פאַליאַטשקע איז פּלוצלונג אַרומגעכאַפּט געוואָרן פון אַ ברויטן דער ליידנשאַפט צו דעם יונגן סאָלדאַט.

גיטל, וועלכע האָט באַמערקט דעם גוואַלדיקן איינדרוק, וואָס זי האָט געמאַכט אויף דער שיינער פאַנענקאַ, האָט אָנגעגאַנגען זיך שטאַרק דערשראָקן. איר האָט זיך געדאַכט, אַז פאַנענקאַ יאַדווי־נאָ האָט איר דערקאָנט, זיי פלעגן זיך דאָך אָפט באַגעגענען און מער ווי אייניקמאָל האָט די פאַנענקאַ איר געזען טאַקע דאָ אין הויף, צוזאַמען מיט איר פאָטער ר׳ שמואל מאַרגאָליס, ווען ער פלעגט קומען מאַכן זיינע חשבונות מיט פאַן קאַנוויצקי, זי קאָן דאָך איר, די שיינע פאַליאַטשקע, און זי האָט איר איצט וואַרשיינלאַך דערקאָנט אין אירע סאָלדאַטסקע קליידער.

דאָך האָט גיטל גלייך באַמערקט, אַז איר שרעק איז אומזיסט. פאַנענקאַ יאַדווינאָ האָט איר ניט דערקאָנט און זי האָט נאָרניט קיין פאַרדראָס, אַז דאָס איז ר׳ שמואל מאַרגאָליס׳ס טאָכטער.

אָבער פאַרוואָס קוקט זי אויף מיר מיט אַזעלכע זאָנדערבאַרע בליקן? פאַרוואָס קאָן זי פון איר ניט אָפּרייסן אַרעגאָנן?

גיטל האָט זיך דאָס ניט געקאָנט דערקלערן, און ווי האָט איר דער אומגליקלאַכער און אומשולדיקער אידישער מיידעל געקאָנט קומען אַזאַ ווילדער געראַנק, אַז די שיינע פאַרדאָרבענע אַריסטאָקראַטישע פרוי האָט זיך פאַרליבט אין איר?!

— דו קאָנסט גיין, — האָט כוואַסטונאָוו געזאָגט איצט צו זיין דענשטשיק, אָבער פאַרגעס ניט צו קומען נאָכמיטאָג אין מיין צימער.

מיט שנעלע טריט איז דער יונגער סאָלדאַט אַוועקגעגאַנגען.

— דאָס איז אייער דענשטשיק, קאַפּיטאַן? — האָט פאַנענקאַ יאַדווינאָ אַ פרעג געטאָן אַלס זי איז ווידער געבליבן אַליין מיט כוואַסטונאָוו׳ן.

איר שטימע האָט געקלונגען אַזוי זאָנדערבאַר, דאָס כוואַסטונאָוו האָט איר אָנגעקוקט איבעראַשט.

— מיין דענטשיק, — האָט ער געענטפערט, — אָבער וואָס איטערעסירט אייך אַזוי שטאַרק דער דאָזיקער זשידאַק? אַ זשיד ווי אַלע זשידעס, פייאיק איז ער, אָבער קיין גוטער סאָלדאַט איז אַ איד קיינמאָל ניט.

— איך וויל אַז ער זאָל מיר באַדינען, אַזוי ווי ער באַדינט אייך, — האָט די פאַנענקאַ באַמערקט מיט אַ לייכטן און שטיפערישן טאָן, — עס מוז זיין אַזוי אינטערעסאַנט באַדינט צו ווערן פון אַ סאָלדאַט, וועלכער מוז אַלע אייערע אַרבעטן אויף קאָמאַנדע. איך וויל אויך האָבן אַ דענשטשיק, אַזעלכן אַ ניקאָליי עוויטש, שיקט אייער יונגן סאָלדאַט צו מיר.

כוואַסטונאָוו האָט עפּעס אונטערגעברומט. ער איז געווען אומצופרידן מיט דער ביטע פון דער פאַנענקאַ און ער האָט קוים אַרויסגעשטאַמלט:

— פאַרגעסט ניט, פאַנענקאַ, אַז איך האָב ניט קיין דערצו. שמולקע איז טאַקע אַ זשיד, אָבער ער איז אַ סאָלדאַט, און איך האָב קיין רעכט ניט אים צו שיקן־אין דינסט פון אַ ציוויליסט.

— און אַלץ וואָס איר האָט געטאָן ביז איצט, האָט איר יאָ געהאַט רעכט, — האָט פאַנענקאַ יאַדווינאָ געלאַכט און האָט אַ פינטל געטאָן מיט די אויגן, אַזוי ווי זי האָט אים עפּעס געוואָלט דערמאָנען.

כוואַסטונאָוו האָט אָפּגעקערט דעם פּנים, האָט ווידער עפּעס אַ ברום געטאָן און האָט געענטפערט:

— איר האָט מיר שלעכט פאַרשטאַנען, פאַנענקאַ. איך מיין נאָר, אַז דער סאָל־דאַט אַליין קאָן פּראָטעסטירן קעגן דעם, ער האָט אַ רעכט ניט וועלן צו באַדינען אַ צווילינגס. אָבער איך זאָג אייך, אַז איך זאָל אייך אָפּזייט מיר צו ליבן, אַז איך זאָל אייך אָפּנעמען דאָס אַזאַ אַזאַ קליינינקייט. — איר ווילט דעם יונגן סאָלדאַט אַלס דינער? איר זאָלט אים האָבן. איך וועל אים שיקן צו אייך נאָכמיטאָג, סיי ווי קאָן אַ איד פיל אַן ניט נוצן, דען היינט־מאָרגן וועל איך אָפּפאָרן מיט מיין אָטריאַד.

— איך וועט נאָך ניט פאָרן!־ — האָט אים די שיינע פאַליאַטשקע געענטפערט מיט אַ ברייטן און מונטערן שמייכעל, — און אונזער ליבע? — האָט זי באַמערקט צו אים שטיל אויפ׳ן אויער, — אַזוי שנעל האָבן איך אייך שוין דערעסן?

ער האָט אָנגענומען איר האַנט, אויף וועלכער ער האָט אָפּגעדריקט אַ קוש.

— איך וואָלט דאָ פאַרבליבן אַזוי לאַנג ווי איר וואָלט געוואָלט, — האָט ער געענטפערט, — אָבער פאַרגעסט ניט, אַז עס איז מלחמה. איך מוז שיקן מיינע באַריכטן צום הויפּט קאָמאַנדיר.

— שפּעטער, שפּעטער! — האָט אים די שיינע מיידל איבערגעשלאָגן. — וועגן דעם וועלן מיר נאָך האָבן צייט צו רעדן, אָבער אייער דענשטשיק וועט איר דאָך צושיקן צו אונז? אָ, וויפל שפּאַס וועט עס מאַכן מיין פאָטער און מיר, ווען אַ רוסישער סאָלדאַט וועט זיין ביי אונז דענשטשיק, און וועט טאָן אונזער הויז אַרבעט אויף קאָמאַנדע.

— אָבער איר זאָלט אים שיקן צו אונז נאָכ׳ן פרישטיק; אויב איר ווילט אַז ער זאָל אייך באַדינען נאָכמיטאָג, טאָ וויל איך אַז ער זאָל אונז באַדינען פאַרמיטאָג. אַזוי רייזנדיק זיינען זיי אָנגעקומען צום הויז, וואו דער קליינער און דיקער פאַן קאַנוויצקי האָט שוין מיט אומגעדולד געוואַרט אויף זיי מיט פרישטיק.

— אָ, קאַפּיטאַן, — ווי איר האָט מיך אויסגעהונגערט! — האָט ער גערעדט מיט אַ קלעגלאַכער שטימע. — איר דעט ווי דער בויך איז מיר ליידיק און מיינע געדעדערס איינגעשרומפּן? — איך האָב געמיינט, אַז איר האָט שוין אין דער צייט אַרויסגעטריבן אַלע זשידעס פון פּוילן און פאַרברענט אַלע זייערע נעסטן. — וואו זיינט איר דאָך געווען אַזוי שפּעט? — פלוושבאַ, פאַן אַדאַם קאַנוויצקי, — האָט כוואַסטונאָוו גערעדט נעלאַסן, — געמוזט פריער מושטירן דו סאָלדאַטן און זיי פאַרטיק מאַכן צום מאַרש אויף די זשידעס, זיין רואיק, פאַן קאַנוויצקי, מיר וועלן שוין אויסרייניקן גאַליציע פון די דאָזיקע פאַראַזיטן. וואַרט נאָר ביז גאַליציע וועט זיין אין אונדזער, רוסישע הענט.

— יאָ, דאָס איז טאַקע גוט, — האָט דער פּוילישער פריץ צוגעשאָקלט מיט׳ן קאָפּ און אַ ברייטער שמייכל האָט זיך געלייכטן אויף זיין פּנים. — אקאַרשט האָב איך טאַקע געלערנט מיין הונט, אַז די גרעסטע שונאים פון פּוילן — זיינען די זשידעס.

מען האָט זיך געזעצט צום פרישטיק און דער עסטרייכישער פאַטריאָט פאַן קאַנוויצקי און זיין שיינע טאָכטער יאַדווינאָ האָבן זיך ווידער אַמאָל זייער גוט אונטערהאַלטן מיט דעם רוסישן קאַפּיטאַן, וועלכער איז געקומען חרוב מאַכן גאַליציע.

ווען די דריי מענשן האָבן זיך ענדלאַך אויפגעהויבן פון דעם טיש האָט כוואַסטונאָוו דערקלערט, אַז ער מוז גיין צו זייגע סאָלדאַטן, און אַז ער מוז שרייבן אַ באַריכט צו גענעראַל בעזומאָוו.

— און איך וועל דערווייל גיין אין שטאַל, — האָט פאַן קאַנוויצקי באַמערקט — מיר נייען היינט אויף יאַגד, קאַפּיטאַן.

— איר וועט נאָך מיט אונז פאַרברייגנען עטלאַכע טעג. ביעליץ וועט ניט אַנטלויפן.

כוואַסטונאָוו האָט צופרידן געשמייכעלט. אים האָט זיך נאָר קיינמאָל ניט געלאָזט׳ט אַז ער וועט האָבן אַזאַ לוס־טיקן און אנגענעמען לעבן, גייענדיק אין מלחמה.

ער האָט געגעבן דער פאַנענקאַ די האַנט און זיך מיט איר געזעגנט, און ער האָט זיך געלאָזט גיין צוזאַמען מיט איר פאָטער צו דער טיר.

היינט אויף דער ראַדיאָ

CKY 780

7.00—קענעדיען עוועריעדי שטונדע, טשיין פון טאָראָנטאָ.

8.00—נעלסאָן טשאַקאַלאַד שטונדע, טשיין פון טאָראָנטאָ.

CNRW 780

ווינניפּעג

9.00—סי. ען. אר. טראַנסקאָנטינענטאַל נעטוואָרק.

CJRW 499.7

פּלעמינג

5.40—מוזיק.

6.00—אַנקל פּיטער.

8.00—ברידזש גיים.

8.30—מעלראָז טריאָ.

9.00—אוירל היל און זיין אָרקעסטער.

CJGX 475.9

יאָרקטאָן

6.45—פאַרמערס פריידי ראַדיאָ שעה.

WLW 700

5.30—סינסינאַטי. פּראָגראַם.

WEAF 660

7.00—ניו יאָרק, זונשיין אָרטיסטן שעה.

WTAM 1070

8.00—קלעוולאַנד. אָרקעסטער.

N.B.C.—WEAF

9.00—ניו יאָרק. וויקטאָר פּראָגראַם.

WCCO 810

9.30—מינעאַפּאָלים. טעאַטער קלאַסיקס.

WIBO 570

9.30—שיקאַגאָ. אָרקעסטער.

WLW 700

9.30—סינסינאַטי. פּראָגראַם.

N.B.C.—WEAF

10.00—אָפּערע "לאַ דזשיקאָנדאַ".

KVOO 1140

10.00—טולסאַ. 2 שעה לוסטיקייט. קלאַסיקס.

KMOX 1090

10.30—סט. לואיס. פּראָגראַם.

WLW 700

11.00—סינסינאַטי. קלאַסישע פּראָגראַם.

WTAM 1070

11.00—קלעוולאַנד. פּיטשער.

WBBM 770

12.00—שיקאַגאָ. טאַנץ מוזיק.

קוויינס טעאַטער

לײדיס פרײַ צווייטע וואָך לײדיס פרײַ
אָדער 2 פּערזאָן אויף איין טיקעט
פרייטאָג און שבת, 17 און 18
יוערט אויפגעפירט פון אונזער סטאַר
לואיס קרעמער
צום ערשטן מאָל אין וויניפּעג
"סודות פון לעבן"
קאָמעדיע דראַמע אין 3 אַקטן
צום שלוס, אַ פּרעזענט צום פּובליקום
פירן מיר אויף יעקב גאָרדינס איינע
פון די בעסטע איינאַקטערס
דער טאַנץ פון ליבע
צוזאַמען מיט לואיס קרעמער אין דער
הויפּט ראָל
באַזאָרגט זיך שוין מיט טיקעטס
זונטאָג אָוונט א גרויסער קאָנצערט

קלאַסיפייד סעקשען — Classified Section

ספּעציעלע פּרייזן פאַר אַרוועריטיזינג אין דער קלאַסיפיצירטער אָפּטיילונג

איין מאָל, 5 סענט פאַר אַ ווערט		פאַר 3 מאָנאַטן	$2.15
פאַר אַ וואָך, 20 סענט		פאַר 6 מאָנאַטן	$4.00
פאַר אַ מאָנאַט, 75 סענט		פאַר 1 יאָר	$7.50

:: פערזענלאַכעס ::
PERSONAL

PROF. SCOTT 88 106
290 פאַרטעדוש עוו. איבער לייסאָאַם טעאַטער
נייסטע בעסטע מאַקס טראַט און וואָלץ סטעפּס
קלאַסאָ און פּסיכיקטי פּרייזאַטע לעסאָנס.
פולער קורס פון לעסאָנס $5.00

מיר קלייבן אויף טויטע פערד, בהמות, הינט, קעץ א.א.וו. פריי פון קאָסטן. א באַלוינונג, וועט געגעבן ווערן פאַר אַזעלכע וואָס ווערן געבראַכט ווערן אין אונזער פּרעמיע.

Phone 204 129; Res. 51 168,
WINNIPEG RENDERING CO. LTD.
I. Posner, Mgr.
347 Dupuy St. St. Boniface

העכסטע פּרייזן —
שנעלסטע צאָלונגען
פאַר
פּאַרס היידס און האָרס
העיר
ווען אין שטאָט
באַזוכט אונז אין אונזער נייעם
פּלאַץ
R. S. Robinson & Sons
191 MARKET ST., EAST
Just East of Main Street
איסט פון מיין סטריט

געשעפט געלעגנהייטן
Business Opportunities

א נייע מאַנופעקטשורינג מיט זייער גוטע אויסזיכטן, זוכט א ביזנעסמאַן אַלס פּאַרטנער. מוז האָבן פון 3 ביז 5 טויזנט דאָלאַר. זיך ווענדן צו דאָס אידישע וואָרט באַקס 6925.

קאָנפעקשענערי און גראָסערי, צווישן גרויסע אַפּאַרטמענט בלאָקס. רענט $35. סטאָק און פיקסטשורס $1.000. א גוטער געשעפט. אין בעסטן לאָקאַליטעט.

גראָסערי און בוטשער. עטלאַכע זייער גוטע געשעפטן, פאַר מענשן מיט מעסיקן קאַפּיטאַל.

דזשענעראַל, וועסטערן שטעטל. סטאָק $15.000. פיקסטשורס און בילדינגס צום באַנטן. סיילס $60.000. בלויז $5.000 נוטיק.

אויב איר ווילט א געשעפט, זעט
ח. פּערלמאַן, י. יאַן, נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
796 MAIN ST. - PHONE 51 000

סעקאָנד הענד קלאָדינג
סטאָר צו פאַרקויפן
איינע פון די בעסטע אין וויניפּעג. זייער א גוטער לאָקאַליטעט. א גוטע געלעגנהייט צו מאַכן א שיינעם לעבן און שפּאַרן געלט. ווייליק צו פאַרקויפן קאָמפּלעט, אָדער בלויז די פיקסטשורס און איבערנעמען די סטאָר אַן דעם סטאָק. זיך ווענדן אין 214 לאַנאַן עוועניו.

איינגעטימער פון א קאַנטרי דזשענעראַל סטאָר פאַרלאַנגט א פּאַרטנער באַי אין די דזשענעראַל סטאָר ביזנעס. מוז האָבן $1.500 קעש. נעהאַלט און פּראָפיט גאַראַנטירט. דאָס איז א זייער גוטע פּראָפּאָזיציאָן פאַרן ריכטיקן מאַן.

גוטע גראָסערי און בוטשער ביזנעס, גוטער געגנט. מאָנאַטלאַכער אומזאַץ $1.600. זייער־ביליקער רענט פאַר סטאָר מיט 4 רומס און בוטשער שאָפּ בלויז $40.

סאַליד בריק הויז פון 7 צימערן, פול מאָדערן, אין גוטער אָרדענונג. א גרויסער באַרגען פאַר $3.000.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאָנס 761 55 און 807 53

:: צו פאַרקויפן ::
FOR SALE

צו פאַרקויפן א דזשענעראַל סטאָר אין א קאַנטרי. געמישטער סעטלמענט. גוטער פאַרמער דיסטריקט. גאַראַנטירט צו מאַכן א שיינעם לעבן. פּיקסטשורס $750. סטאָק $9.000. קאָן קויפן וויפל סטאָק מען וויל. גוטע אָרזאַך וואַרום איך פאַרקויף. זיך ווענדן צו דאָס איר. וואָרט באַקס 6945.

באַנקראָט מילינערי
סטאָק, פיקסטשורס,
צו פאַרקויפן
1172 מיין סטריט
פאַר ווייטערדיקער אינפאָרמאַציע
זיך ווענדן אין 480 מיין סטריט
טעלעפאָן 89 251
דער קונה וועט האָבן רענט פריי
ביז דעם ערשטן פעברואַר, 1930.

אין קוויינס טעאַטער

פרייטאָג און שבת וועט אין קוויינס טעאַטער ווידער אַמאָל געשפּילט ווערן א גרעטע פאַרשטעלונג, לײדיס פרײַ.

לואיס קרעמער, צוזאַמען מיט דעם גאַנצן אַנסאַמבל וועט אויפטרעטן אין א שיינער דאָל אין "סודות פון לעבן", קאָמעדיע־דראַמע אין דריי אַקטן, דעזשיס פון לואיס קרעמער.

"סודות פון לעבן" איז זייער א שפּאַנענדע, אינטערעסאַנט און אמוזירענד. א פאַרשטעלונג וואָס וועט זיכער צופרידיקשטעלן די קוויינס טעאַטער פּאַטראָניזיערער. צום שלוס וועט אויפגעפירט ווערן א אינטערעסאַנטער איינאַקטער דער טאַנץ פון ליבע", פון יעקב גאָרדין. די קוויינס טעאַטער פּאַטראָניזיערן ווילן אַזוי זעען צוויי אינטערעסאַנטע פאָרשטעלונגען אין איין אָוונט—לײדיס פרײַ! זונטאָג אָוונט וועט געשפּילט ווערן א שיינער קאָנצערט. פּאַטראָניזירט דעם אידישן טעאַטער — אייער טעאַטער.

—(::)—

אין פעלעס טעאַטער

היינט ווערט געוויזן אין פעלעס טעאַטער דאָס זייער אינטערעסאַנטע בילד, "פאַרוואָס מיידלאַך פאַרלאָזן די היים". דאָס איז א פאַקס מאָוויטאָן ריידנדיק בילד פון א גוטן קעסט אַקטיאָרן און אַקטריסעס, מיט סו קאַראָל, ניק סטראַרט און פיינע שוישפּילער.

פאַרפעלט ניט די געלעגנהייט צו זעען דאָס דאָזיקע העכסט אינטערעסאַנטע און אַמוזירנדיק בילד. עס ווערט אויך געוויזן א שיינע ריידנדיקע קאָמעדיע, סערראַל און פּאַבלען.

NEW PALACE THEATRE
היינט, מאָרגן און שבת
סו קאַראָל און ניק סטואַרט אין
"פאַרוואָס מיידלאַך פאַרלאָזן די היים,"
פאַקס מאָוויטאָן ריידנדיק בילד. אויך
"ערראַל, פּאַבלען און ריידנדע קאָמעדי

:: צו פאַרענטן ::
FOR RENT

צו פאַרענטן א געפּוירנישטע רום זיך וועגן אין 305 באַ אַקאַרד בלאָק.

צו סובלעטן א דריי רום סוויטע, ניי דעקאָרירט. 33 רענפריו אַפּטרטמענט.. טעלעפאָן 55 701.

א שיינע 9 רום הויז צו פאַרענטן אין 285 רעדוואוד עוועניו. וועט זיך אָפּליידיקן דעם ערשטן מאַרט. זיך ווענדן אין 285 רעדוואוד עוועניו.

צוויי סטודענטן פאַרלאַנגען א רום אין א פריוואַטער הויז. לאַנטש עסן זיי אַנדערש־וואו. זיך ווענדן צו ד. א. וו. באַקס 6952.

:: שטעלע פאַרלאַנגט ::
SITUATION WANTED

א באַי, 22 יאָר אַלט, 3 מאָנאַטן פון אַלד קאַנטרי, זוכט א דזשאָב אין א קאַנטרי סטאָר. וויליק צו אַרבעטן פאַר קליינעם געהאַלט. רעד רוסיש, דייטש און אַביסל ענגליש. וועגן ד. א. וו. באַקס 6930.

עקספּיריענסד קלאַרק, גוטער סיילסמאַן און סטאַק קיפּער, פאַרלאַנגט א דזשאָב אין א קאַנטרי דזשענעראַל סטאָר. גוטע רעפערענסעס אויב נויטיק. זיך ווענדן צו דאָס אידישע וואָרט באַקס 6936.

דער
ליטווישער בענעוואָלענט און פרי לאָאַן פאַראיין
בעט אַלע מיטגלידער פון פאַראיין צו קומען אויף א מיטינג וועלכער וועט אָפּגעהאַלטן ווערן
זונטאָג דעם 19טן יאַנוואַר
2.30 נאָכמיטאָג
אין דער נייער תלמוד תורה
קאָר. מענגנס און ענדריוס
א מיטגליד וועלכער וועט וועלן לייען געלט וועט קאָנען דערלאַנגען אַן אָפּליקאַציע און וועט באַלד קריגן געלט.
יעקב מרגלית, פּרעזידענט

הלולא דאדמו״ר זצוקלל״הה מ׳מאקרוב

מיר קומען דערמאָנען אַלע ידידים און מקורבים הן פון דעם אַלטן רבין זצוקלל״הה והן פון איצטיקן רבין שליט״א, אַזוי ווי כ״ מבת, דאָס הייסט כ״ פ״ שמות, איז י״צ של אדמו״ר הרב הצדיק ר׳ משה מרדכי זצוקלל״הה, זאָלן אַלע קומען נעמען אַן אַנטייל אין דער הלולא; דאָס דאָוונען פונ׳ם רבין, אויך די סעודה וועט זיין אין זיין שטענדיקן מנין ביי אים אים הויז, (באַיד עוועניו, 413).

צייט פון דער סעודה איז זונטאָג 8 אָוונט.

די קאָמיטע

צייטן פון נאַסן אויסשרייער

ווען נייעס האָט זיך לאַנגזאַם פאַרשפּרייט, און קיין וויקטאָריאַ נאָכפאָלגונג צו דאָס טראָן איז פּראָקלאַמירט געוואָרן אין קאַנאַדע פאַר וואָכן נאָכדעם —

1832 — פינף יאָר פאַר קוין וויקטאָריאַס נאָכפאָלגונג — האָבן גודערהעם און וואָרטס געגרינדעט דעם קאַנאַדער "ע ר ש ט ע" דיסטילערי, און זיינט יענער צייט איז דזשיי. און דאָבליו. ריי וויסקי געשטאַנען די "ע ר ש ט ע" אין פּאָפּולערער אָפּשאַצונג.

GOODERHAM & WORTS LIMITED,
TORONTO.
Canada's Oldest Distillery

ערשטע —
אין קאַנאַדע
G&W
Special RYE WHISKY
Also G&W Old Rye